

Cənub Qaz Dəhlizi
Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabat.....	2
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Ümumi məlumat.....	5
2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri.....	6
3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri	20
4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərtlər	23
5. Səqmentlər üzrə məlumat	26
6. Neft-qaz aktivləri	29
7. Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri.....	30
8. Avans ödənişləri	31
9. Asılı müəssisəyə investisiyalar	31
10. Kredit üzrə debitor borcları	32
11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər	32
12. Debitor borcları	33
13. Mal-material ehtiyatları	33
14. Digər cari aktivlər	33
15. Nizamnamə kapitalı və digər ehtiyatlar.....	33
16. Uzunmüddətli borc öhdəlikləri və Dövlət qrantı	34
17. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər	35
18. Ticarət və digər kreditor borcları, hesablanmış öhdəliklər.....	35
19. Gəlirlər, hesablanmış gəlirlər və təxirə salınmış gəlirlər.....	35
20. Satışların maya dəyəri.....	36
21. Vergilər	36
22. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	37
23. Müəssisələrin birləşməsi və biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması	38
24. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri	40
25. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	43
26. Cari biznes mühiti	47
27. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	48

Building a better
working world

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.
Port Baku Towers Business Centre
South Tower, 9th floor
153, Neftçilər Ave.
Baku, AZ1010, Azerbaijan
Tel: +994 (12) 490 7020
Fax: +994 (12) 490 7017
www.ey.com/az

Ernst & Yanq Holdings (SiAyEs) Bi.Vi.
Port Baku Towers Biznes Mərkəzi
Cənub Qülləsi, 9-cu mərtəbə
Neftçilər prospekti, 153
Baku, AZ1010, Azərbaycan
Tel: +994 (12) 490 7020
Faks: +994 (12) 490 7017

Müstəqil auditorun hesabatı

Cənub Qaz Dəhlizi QSC-nin Direktorlar Şurasına və Səhmdarlarına

Biz Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin ("Şirkət") və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2015-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici qeydlərin icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim vəzifəmiz apardığımız audit əsasında həmin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəy ifadə etməkdir. Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq aparmışıq. Bu standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi və auditin planlaşdırılması və aparılmasını konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.

Auditə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlər və açıqlamalar barədə audit sübutunun əldə edilməsi üçün prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mühakiməsindən, eləcə də fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlər riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Bu risklər qiymətləndirilərkən auditor müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilməsi və hazırlanması məqsədilə müəssisənin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsinə aid olan daxili nəzarət elementlərini nəzərə alır, lakin bu zaman müəssisənin daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmür. Auditə, həmçinin, tətbiq edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyinin və rəhbərlik tərəfindən edilmiş ehtimalların məntiqiliyinin qiymətləndirilməsi, o cümlədən ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi üzrə qiymətləndirmənin aparılması daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Rəy

Bizim fikrimizcə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupun maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

13 iyun 2016-cı il

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə ifadə edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2015 Audit olunmuş	31 dekabr 2014 Audit olunmuş
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
Neft-qaz əmlakı	6	490,333	512,404
Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri	7	2,564,393	988,117
Avans ödənişləri	8	1,636,491	943,134
Asılı müəssisəyə investisiyalar	9	60,740	56,432
Kredit üzrə debitor borcları	10	137,497	44,334
Digər uzunmüddətli aktivlər		2,003	2,335
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		4,891,457	2,546,756
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	254,560	212,198
Depozitlər	11	–	33,246
Debitor borcları	12	19,004	36,820
Məl-material ehtiyatları	13	9,335	13,152
Hesablanmış gəlirlər	19	3,119	13,118
Digər cari aktivlər	14	37,924	38,214
Cəmi cari aktivlər		323,942	346,748
Cəmi aktivlər		5,215,399	2,893,504
Kapital və öhdəliklər			
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	15	1,444,900	100,000
Digər ehtiyatlar	15	(45,176)	–
Məcmu məzənnə fərqləri		(23,516)	(11,104)
Bölüşdürülməmiş mənfəət		31,703	13,208
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital		1,407,911	102,104
Qeyri-nəzarət payı	15	339,995	–
Cəmi kapital		1,747,906	102,104
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	16	2,191,873	1,854,301
Dövlət qrantı	16	683,281	697,699
Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər	17	52,066	37,063
Təxirə salınmış gəlirlər	19	5,283	7,662
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	21	8,060	6,458
Digər uzunmüddətli öhdəliklər		10,001	–
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		2,950,564	2,603,183
Cari öhdəliklər			
Ticarət və digər kreditor borcları	18	197,025	54,896
Hesablanmış öhdəliklər	18	318,759	131,945
Mənfəət vergisi üzrə kreditor borcu		1,145	1,376
Cəmi cari öhdəliklər		516,929	188,217
Cəmi kapital və öhdəliklər		5,215,399	2,893,504

Qrupun adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər

Əfqan İsayev, Baş Direktor

13 iyun 2016-cı il

Ramil Babayev, Maliyyə Direktoru

13 iyun 2016-cı il

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabat

(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə ifadə edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2015-ci ildə başa çatan il Audit olunmuş	31 mart 2014-cü ildən (başlanğıc) 31 dekabr 2014-cü ilədək Audit olunmuş
Gəlirlər	19	151,473	76,894
Satışların maya dəyəri	20	(69,944)	(28,433)
Ümumi mənfəət		81,529	48,461
Ümumi və inzibati xərclər		(12,510)	(1,489)
Nəqlətmə tarifləri		(4,613)	(1,594)
Digər gəlir		16,190	13,122
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		80,596	58,500
Faiz gəliri		4,895	3,338
Maliyyə xərcləri	10, 16, 17	(56,110)	(42,715)
Asılı müəssisələrin nəticələrində pay	9	(5,856)	(2,749)
Məzənnə fərqi zərər, xalis		(85)	(1,955)
Vergidən əvvəl mənfəət		23,440	14,419
Mənfəət vergisi xərcləri	21	(3,781)	(1,211)
İl/dövr üzrə mənfəət		19,659	13,208
Digər ümumi zərər			
<i>Sonrakı dövrdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan digər ümumi zərər</i>			
Xarici əməliyyatların çevrilməsi üzrə məzənnə fərqləri		(6,411)	(5,354)
Xarici asılı müəssisənin çevrilməsi üzrə məzənnə fərqləri	9	(6,001)	(5,750)
İl/dövr üzrə digər ümumi zərər		(12,412)	(11,104)
İl/dövr üzrə cəmi ümumi gəlir		7,247	2,104
Mənfəət aiddir			
Qrupun səhmdarlarına		18,495	13,208
Qeyri-nəzarət payına		1,164	–
		19,659	13,208
Cəmi ümumi gəlir aiddir			
Qrupun səhmdarlarına		6,083	2,104
Qeyri-nəzarət payına		1,164	–
		7,247	2,104

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə ifadə edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2015-ci ildə başa çatan il Audit olunmuş	31 mart 2014-cü ildən (başlanğıc) 31 dekabr 2014-cü ilədək Audit olunmuş
Əməliyyat fəaliyyətləri			
Vergidən əvvəl mənfəət		23,440	14,419
<i>Vergidən əvvəl mənfəəti xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə üzləşdirmək məqsədilə aparılmış qeyri-nağd düzəlişlər</i>			
Maliyyə xərcləri	10, 16,17	56,110	42,715
Köhnəlmə və tükənmə	20	53,858	21,133
Asılı müəssisənin nəticəsində pay	9	5,856	2,749
Digər gəlir		(16,190)	(13,122)
Faiz gəliri		(4,895)	(3,338)
Məzənnə fərqi zərər		(164)	817
<i>Dövrüvvə vəsaitlərində dəyişikliklər</i>			
Debitor borcları		12,638	(14,208)
Mal-material ehtiyatları		3,817	1,479
Hesablanmış gəlirlər		9,999	(8,844)
Digər aktivlər		622	(24,049)
Təxirə salınmış gəlirlər		(2,379)	(313)
Ticarət və digər kreditor borcları		(16,267)	(4,720)
Hesablanmış öhdəliklər		8,406	10,885
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə əldə edilmiş pul vəsaitləri		134,851	25,603
Ödənilmiş vergi		(2,497)	-
Alınmış faiz		4,895	2,823
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		137,249	28,426
İnvestisiya fəaliyyətləri			
Tөрəmə müəssisəsinin alınması, alınmış xalis pul vəsaitlərini çıxmaqla		-	(165,219)
Birgə layihələrdə bölünməmiş payların alınması		-	(946,986)
Depozitlərin yerləşdirilməsi	11	(350,000)	(99,000)
Depozitlərin geri götürülməsindən daxilolmalar	11	383,246	65,754
Üçüncü tərəfə təqdim edilmiş maliyyələşdirmə	10	(27,950)	-
Asılı müəssisəyə təqdim edilmiş maliyyələşdirmə	10	(45,556)	-
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri	8	(548,594)	(796,288)
Neft-qaz əmlakına investisiyalar		(20,234)	(174,396)
Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərclərinə əlavələr		(1,313,628)	(180,509)
Asılı müəssisələrə investisiya	9	(17,500)	(8,260)
Digər alışlar		-	(2,003)
İnvestisiya fəaliyyətləri üzrə istifadə olunan xalis pul vasaitləri		(1,940,216)	(2,306,907)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətləri			
Səhmdarlar tərəfindən kapital qoyuluşları	15	1,344,900	100,000
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar	16	234,780	2,522,996
Borc öhdəliklərinin qaytarılması		-	(132,317)
Tөрəmə müəssisəsinin səhmlərinin satışından daxilolmalar	15	265,649	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyətləri üzrə daxil olan xalis pul vasaitləri		1,845,329	2,490,679
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım		42,362	212,198
Başlanğıcda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	212,198	-
İlin sonunda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	254,560	212,198
Qeyri-nağd əməliyyat fəaliyyəti			
Layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün alınmış kredit üzrə dövlət qrantı	16	-	704,270

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə ifadə edilir)

	Əsas şirkətin səhmdarlarına aiddir				Cəmi	Qeyri-nəzarət payı	Cəmi kapital
	Nizamnamə kapitalı	Digər ehtiyatlar	Məcmu məzənnə fərqləri	Bölüşdürülməmiş mənfəət			
31 mart 2014-cü il (başlanğıc)	-	-	-	-	-	-	-
Dövr üzrə mənfəət	-	-	-	13,208	13,208	-	13,208
Digər ümumi zərər	-	-	(11,104)	-	(11,104)	-	(11,104)
Cəmi ümumi gəlir/(zərər)	-	-	(11,104)	13,208	2,104	-	2,104
Səhmdarlar tərəfindən kapital qoyuluşu	100,000	-	-	-	100,000	-	100,000
31 dekabr 2014-cü il	100,000	-	(11,104)	13,208	102,104	-	102,104
II üzrə mənfəət	-	-	-	18,495	18,495	1,164	19,659
Digər ümumi zərər	-	-	(12,412)	-	(12,412)	-	(12,412)
Cəmi ümumi gəlir/(zərər)	-	-	(12,412)	18,495	6,083	1,164	7,247
Səhmdarlar tərəfindən kapital qoyuluşu	1,344,900	-	-	-	1,344,900	-	1,344,900
Törəmə müəssisədə payın satılması	-	(45,176)	-	-	(45,176)	338,831	293,655
31 dekabr 2015-ci il	1,444,900	(45,176)	(23,516)	31,703	1,407,911	339,995	1,747,906

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

1. Ümumi məlumat

Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Şirkət" və ya "CQD QSC") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 287 sayılı 25 fevral 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə yaradılmışdır. Şirkət 31 mart 2014-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsis edilmişdir. Şirkətin 51%-i Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi ("İN") tərəfindən təmsil olunan Azərbaycan Respublikasının hökumətinə ("Dövlət"), 49%-i isə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkətinə ("SOCAR") məxsusdur. Şirkət Azərbaycan Respublikasında yerləşir. Rəsmi ünvan: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1000, Neftçilər prospekti, 73.

Şirkət "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağının tam miqyaslı istismarı, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin ("CQBK") genişləndirilməsi, Trans-Anadolu Boru Kəməri ("TANAP") və Trans-Adriatik Boru Kəməri ("TAP") layihələrində (birlikdə "Layihələr") Dövlətin iştirak paylarının birləşdirilməsi, idarə edilməsi və maliyyələşdirilməsi məqsədləri ilə təsis edilmişdir.

24 aprel 2014-cü il tarixində Şirkət 4 iyun 1996-cı il tarixli "Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Şahdəniz perspektiv sahəsinin Kəşfiyyatı, İşlənməsi və Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Saziş"ə ("ŞD HPBS") uyğun olaraq Şahdəniz qaz-kondensat yatağının kəşfiyyatı və istismarında iştirak etmək üçün 100% mülkiyyətində olan SGC Upstream MMC törəmə müəssisəsini təsis etmişdir.

25 aprel 2014-cü il tarixində Şirkət, digər işlərlə yanaşı, Azərbaycan və Gürcüstan hökumətləri arasında imzalanmış Hökumətlərarası Sazişə uyğun olaraq qazı Gürcüstandan keçirməklə Azərbaycandan Gürcüstan-Türkiyə sərhədinə nəql edilməsi üçün CQBK layihəsində iştirak etmək məqsədilə 100% mülkiyyətində olan SGC Midstream MMC törəmə müəssisəsini təsis etmişdir.

31 iyul 2014-cü ildə Şirkət, öz törəmə müəssisəsi olan SGC Upstream MMC vasitəsilə Şahdəniz layihəsində 6.67% iştirak payını və Azərbaycan Qaz Təchizat Şirkətində ("AQTŞ") 5.336% səhm payını, eləcə də törəmə müəssisəsi olan SGC Midstream MMC vasitəsilə "South Caucasus Pipeline Company Limited" şirkətində ("CQBK şirkəti") 6.67% səhm payını, Şirkətin müvafiq törəmə müəssisələri (alıcılar qismində) və Azerbaijan (Shah Deniz) Limited ("AzSD") və Azerbaijan South Caucasus Pipelines Company ("AzSCP") şirkətləri (satıcılar qismində) arasında 29 aprel 2014-cü il tarixində bağlanmış Alqı-Satqı Müqaviləsinə ("ASM") əsasən almışdır.

23 iyul 2014-cü ildə Şirkət, SGC Upstream MMC və SGC Midstream vasitəçiliyi ilə, müvafiq olaraq, Şahdəniz layihəsində 10% iştirak payının və AQTŞ-də 8% iştirak payının AzSD-dən və CQBK şirkətində 10% iştirak payının AzSCP-dən alınması ilə bağlı Təxirə Salınmış Alqı-Satqı Müqaviləsinə ("TSASM") imzalamışdır. Razılaşmanın, bütün alqı-satqının reallaşmasından öncəki şərtlər yerinə yetirilməklə, 2023-cü ilin mart ayında başa çatması gözlənilir.

23 iyul 2014-cü ildə Şirkət SOCAR-ın törəmə müəssisəsi olan SOCAR Energy Holdings AG-dən AzTAP GmbH-in 100% səhmlərini almaqla TAP AG-də (TAP-ın Layihə şirkəti) 20% səhmlərinin əldə edilməsi haqqında müqavilə imzalamışdır. TAP AG TAP layihəsinin planlaşdırılması, hazırlanması, maliyyələşdirilməsi və həyata keçirilməsi (o cümlədən TAP-ın tikintisi) və təbii qazın Avropa bazarlarına nəql edilməsi üçün təsis edilmişdir.

23 iyul 2014-cü ildə Şirkət SOCAR-dan Türkiyə Respublikasının ərazisində TANAP layihəsinin icrası üçün təsis edilmiş TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-in (TANAP-ın Layihə şirkəti) 100% səhmlərinin alınması haqqında müqavilə imzalamışdır. TANAP-ın tikintisinin məqsədi təbii qazın ölkədə paylaşdırılması və Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikasının hökumətləri arasında imzalanmış Hökumətlərarası Sazişə uyğun olaraq qazın Türkiyə ərazisindən keçirilməklə Avropa ölkələrinə nəql edilməsidir.

13 aprel 2015-ci ildə Şirkət TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-də ("TANAP A.Ş.") 30% səhmlərini Boru Hatları ilə Petrol Taşıma A.Ş.-yə ("BOTAŞ") satmışdır. 16 aprel 2015-ci ildə Şirkət TANAP A.Ş.-də əlavə 12% səhmi BP Pipelines (TANAP) Limited-ə (BP) satmışdır. Əlavə məlumat 15-ci Qeyddə təqdim edilir.

28 oktyabr 2015-ci ildə SOCAR Turkey Enerji A.Ş. ("STEAS") rəhbərliyi TANAP A.Ş.-də olan səhmlərin 7%-ni almaq niyyəti haqqında Şirkətə rəsmi məktub göndərmişdir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buxarılması tarixinə səhmlərin alışı baş tutmamışdır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası

Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup") 31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsi ("MUBSK") tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim edilir.

Fəaliyyətin fasiləsizliyi

Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi Qrupun fəaliyyətini yaxın gələcəkdə davam etdirəcəyini, aktivlərini realizə edə biləcəyini və fəaliyyətinin adi gedişatında öhdəlik və təəhhüdlərini yerinə yetirə biləcəyini nəzərdə tutur. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupun xalis cari öhdəlikləri 192,987 ABŞ dolları məbləğində olmuşdur. Bundan əlavə, 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupun yaxın gələcəkdə əhəmiyyətli pul vəsaitlərinin xərclənməsini tələb edəcək müəyyən təəhhüdləri olmuşdur (Qeyd 25-ə bax).

Fəaliyyətini davam etdirmək bacarığı Qrupun üçüncü tərəflər və onun səhmdarları tərəfindən təqdim edilən maliyyələşmədən kifayət qədər pul vəsaitlərinin əldə etməsindən asılıdır.

Qeyd 27-də vurğulandığı kimi, 31 dekabr 2015-ci il tarixindən sonrakı dövr ərzində Qrup səhmdarlarından 295,900 ABŞ dolları məbləğində nağd pul qoyuluşu almış və 1,000,000 ABŞ dolları məbləğində dövlət zəmanətli Avrobondlar buraxmışdır. Bundan əlavə Qrupun rəhbərliyi cari Şah Dəniz Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişinə əsasən karbohidrogenlərin satışından daxilolmalardan, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun ("ARDNF") qoyuluşlarından və səhmdarların kapital qoyuluşlarından, eləcə də, kənardan götürülən borc vəsaitlərindən kifayət qədər maliyyə vəsaitinin əldə edilməsini gözləyir. Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, yuxarıda qeyd edilən mənbələrdən alınmış vəsaitlər onun maliyyə öhdəliklərini qarşılamağa kifayət edəcək və Qrup yaxın gələcəkdə fəaliyyətinə davam etdirə biləcək.

Konsolidasiya üçün əsas

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun 31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

Törəmə müəssisələr (strukturlaşdırılmış müəssisələr daxil olmaqla) Qrupun nəzarətində olduğu bütün müəssisələrdir. Nəzarətə bu halda nail olunur ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə əlaqədar dəyişən daxilolmalar üzrə risklərə məruz qalsın və ya hüquqlar əldə etsin və investisiya obyektində səlahiyyəti vasitəsilə həmin daxilolmalara təsir etmək imkanı qazansın. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız aşağıdakılara malik olduğu halda nəzarət edir:

- ▶ Investisiya obyektində səlahiyyətə (yeni investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarəetmə imkanını verən mövcud hüquqlara malik olsun);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla əlaqədar dəyişən daxilolmalar üzrə risklərin təsirinə və ya hüquqlara malik olsun; və
- ▶ Investisiya obyektində olan səlahiyyətindən istifadə erərək, onun daxilolmalarına təsir etmək imkanına malik olsun.

Qrup səs çoxluğundan az paya və ya investisiya obyektində analoji hüquqlara sahib olanda Qrup investisiya obyektində üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində digər səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə razılaşması;
- ▶ Digər müqavilə razılaşmalarından irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səs hüquqları.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya üçün əsas (davamı)

Qrup investisiya obyektı üzərində nəzarətin olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şəraitlər nəzarətin üç elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişikliyin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır.

Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və Qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə reallaşmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir. Həmçinin, reallaşmamış zərərler konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin, köçürülmüş aktivin dəyərsizləşmə göstəricisi kimi nəzərə alınır. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasəti Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun olmaq üçün dəyişdirilir.

Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirin hər bir komponenti kəsir qalığı olan qeyri-nəzarət payı yaratdığı halda belə Qrupun səhmdarlarına və qeyri-nəzarət paylarına aid edilir.

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi satınalma metodu üzrə uçota alınır. Satınalma dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərlə ölçülən köçürülmüş ödəniş və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payı məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Alıcı müəssisə hər bir müəssisə birləşməsi üçün satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payını satın alınan müəssisənin ədalətli dəyəri və ya xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, o, müvafiq təsnifləşdirmə və təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini alış tarixində qüvvədə olan müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və şərtlərə əsasən qiymətləndirir. Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu pay, alış tarixindəki ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirilir və mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qeyri-nəzarət payı olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilmədiyi halda Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yeni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və qeyri-nəzarət paylarının balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsinə əks etdirəcək şəkildə düzəliş verilməlidir. Qeyri-nəzarət payına verilən düzəliş məbləği və ödənilən məbləğin ədalətli dəyəri arasındakı fərq birbaşa kapitalda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir.

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Qrup birləşmə baş verdiyi tarixdən ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrin uçotu üçün "payların birləşdirilməsi" metodunu tətbiq edir.

"Maraqların birləşdirilməsi" metoduna aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Birləşən müəssisələrin aktivləri və öhdəlikləri balans dəyəri ilə əks etdirilir. Birləşmə tarixində ədalətli dəyərləri əks etdirmək və ya hər hansı yeni aktiv və ya öhdəliyi tanımaq üçün düzəlişlər aparılır. Yalnız mühasibat uçotu prinsiplərinin uyğunlaşdırılması məqsədilə düzəlişlərə yol verilir.
- ▶ Birləşdirmə nəticəsində heç bir "yeni" qudvil tanınmır. Tanınan yeganə qudvil birləşən müəssisələrin hər hansı birinə aid olan mövcud qudvildir. Ödənilmiş/köçürülmüş vəsait və alınmış xalis aktivlər arasında hər hansı fərq kapitalın tərkibində tanınır.
- ▶ Cəmi məcmu gəlir birləşmə baş verdiyi dövrdən birləşən müəssisələrin nəticələrini əks etdirir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi (davamı)

Biznes olmayan müəssisənin alınması

Qrup biznes olmayan müəssisəni alanda alış dəyərini alınan müəssisənin fərdi şəkildə müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəlikləri arasında onların nisbi ədalətli dəyərləri əsasında, aşağıdakıları nəzərə almaqla, bölüşdürür:

- ▶ monetar aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyəri ilə tanınır;
- ▶ monetar aktivlər və öhdəliklərin ədalətli dəyəri çıxıldıqdan sonra alış dəyərinin qalan hissəsini qeyri-monetar aktivlərə və qeyri-monetar öhdəliklərə onların alış tarixində ədalətli dəyəri əsasında bölüşdürülür.

Asılı müəssisələrə investisiya

Asılı müəssisə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərdiyi müəssisədir. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir investisiya obyektinin maliyyə siyasəti və əməliyyat prinsiplərinə dair qərarların qəbul edilməsində iştirak hüququ deməkdir, lakin həmin prinsiplər üzrə nəzarət və ya birgə nəzarəti nəzərdə tutmur.

Qrupun asılı müəssisəyə investisiyası pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən maliyyə hesabatlarına daxil edilir. Pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən asılı müəssisədə investisiya ilkin olaraq maya dəyəri ilə tanınır. Alış tarixindən sonra asılı müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Asılı müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərinə daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır.

Mənfəət və ya zərər haqqında hesabat Qrupun asılı müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin digər məcmu gəlirində hər hansı dəyişiklik Qrupun digər məcmu gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Bundan əlavə, asılı müəssisənin birbaşa kapitalında tanınmış dəyişikliklər olanda, Qrup müvafiq hallarda hər hansı dəyişiklikdə payını kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda tanıyır. Qrup ilə asılı müəssisə arasında əməliyyatlardan irəli gələn realizasiya olunmamış gəlirlər və zərərlər asılı müəssisədəki payın nisbətində silinir.

Asılı müəssisənin mənfəət və ya zərərində Qrupun məcmu payı mənfəət və ya zərər haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən kənar təqdim edilir və asılı müəssisənin vergidən sonra mənfəət və ya zərərini və törəmə müəssisələrdə qeyri-nəzarət paylarını əks etdirir.

Asılı müəssisənin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

Pay iştirakı üzrə uçot metodu tətbiq edildikdən sonra Qrup asılı müəssisəyə investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinin tanınmalı olub-olmadığını müəyyən edir. Hər hesabat tarixində Qrup asılı müəssisəyə investisiyanın dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən edir. Belə sübut olarsa, Qrup dəyərsizləşmənin məbləğini asılı müəssisənin bərpa oluna bilən dəyəri və onun balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablayır, sonra isə zərəri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda "Asılı müəssisənin mənfəətində pay" kimi tanıyır.

Asılı müəssisə üzrə əhəmiyyətli dərəcədə təsir itirildikdən sonra Qrup qalan investisiyanı ədalətli dəyərlə ölçür və tanıyır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir itirildikdən sonra asılı müəssisənin balans dəyəri ilə qalan investisiyanın ədalətli dəyəri və satışdan daxilolmalar arasında hər hansı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

ŞD HPBS, CQBK və AQTŞ-yə investisiyalar

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq Qrup layihənin aktivlərində müəyyən paya sahibdir və layihənin öhdəliklərində müəyyən paya görə məsuliyyət daşıyır. Eyni zamanda Qrupa bütün layihə üzrə çəkilmiş xərclərin və əldə edilmiş gəlirlərin müəyyən hissəsi aiddir. Beləliklə, Qrup ŞD HPBS-yə investisiyasını baza aktivlərində, öhdəliklərində, layihə üzrə çəkilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

ŞD HPBS, CQBK və AQTŞ-yə investisiyalar (davamı)

Qrup CQBK layihəsində iştirak payını CQBK şirkətində investisiyasına aid olan bölünməmiş pay hesab edir və onu layihə üzrə müvafiq aktivlərdə, öhdəliklərdə, çəkilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

Qrup Şahdəniz Layihəsinin digər podratçı tərəfi və Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə birlikdə təsis edilmiş AQTŞ şirkətində pay saxlayır. AQTŞ Şahdəniz qazının satılması ilə bağlı marketing, uçot, billing, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş xüsusi strukturlaşdırılmış müəssisədir və gəlir əldə etmədən/zərər çəkmədən fəaliyyət göstərir.

Xarici valyuta çevrilmələri

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər ABŞ dolları ilə təqdim edilir və xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, yaxın minədək yuvarlaqlaşdırılır.

Şirkət, onun törəmə və asılı müəssisələrinin funksional valyutaları aşağıda təqdim edilir:

SGC QSC	ABŞ dolları
SGC Upstream MMC	ABŞ dolları
SGC Midstream MMC	ABŞ dolları
TANAP A.Ş.	ABŞ dolları
AzTAP GmbH	Avro
TAP AG	Avro

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini tətbiq etməklə, Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutası ilə qeydə alınır.

Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrinə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir.

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Qrup müəssisələrinin funksional valyutası Qrupun hesabat valyutalarından fərqləndikdə və Qrupun hesabat valyutası ilə ölçülmədikdə Qrup müəssisələrinin əməliyyat nəticələri və maliyyə vəziyyəti aşağıdakı şəkildə Qrupun hesabat valyutasına çevrilir:

- (i) hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir;
- (ii) hər bir məcmu gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- (iii) bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent (məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq) kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnəsi 1.0931 ABŞ dolları üçün 1 Avro (31 dekabr 2014-cü il – 1.2139 ABŞ dolları) olmuşdur.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli, ilkin və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivin satılması zamanı alınacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək qiymətdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarında və ya əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarında aparılması ehtimal edilir. Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qrup müvafiq müşahidə olunan giriş məlumatlarının istifadəsini maksimallaşdırmaq və müşahidə olunmayan giriş məlumatlarının istifadəsini minimallaşdırmaqla müəyyən şərtlərə uyğun olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatın mövcud olduğu qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər aşağıda təsvir olunan ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında kateqoriyalara aid edilir:

- ▶ Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda elan edilmiş (təshih edilməmiş) bazar qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dövrü surətdə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

İlkin dəyər alış tarixinə aktivini almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyərle qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri birbaşa olaraq maliyyə alətinin alış, buraxılması və ya satışı ilə bağlı olan əlavə xərcləri əks etdirir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyini təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərli üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və müvafiq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın aktiv və öhdəliklərinin balans dəyərində daxil edilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Effektiv faiz dərəcəsi metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərler xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanması müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə aktivləri, ilkin tanınma zamanı, müvafiq qaydada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri, kreditlər və debitor borcları, ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiya alətləri, satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri və ya effektiv hedcinqdə hedcinq alətləri kimi təyin edilmiş törəmə alətlərə təsnif edilir. Bütün maliyyə aktivləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır.

Grup heç bir maliyyə aktivini ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri, ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiyalar, satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri və ya törəmə alət kimi təsnif etməmişdir.

Sonrakı ölçülmə

Maliyyə aktivlərinin sonrakı ölçülməsi onların təsnifatından asılıdır.

Kreditlər və debitor borcları

Bu kateqoriya Qrupa ən çox uyğun olandır. Kreditlər və debitor borcları fəal bazarda dövr etməyən, sabit və ya müəyyən ediləbilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. İlkin qiymətləndirmədən sonra bu maliyyə aktivləri dəyərsizləşməni çıxmaqla effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edərək amortizasiya edilmiş dəyərle qiymətləndirilir. Amortizasiya edilmiş dəyər satınalma zamanı tətbiq edilən endirimi və ya əlavə qiyməti və effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsi olan haqq və xərcləri nəzərə almaqla hesablanır.

Effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə amortizasiya məcmu gəlir haqqında hesabatda maliyyə gəlirinə daxil edilir. Dəyərsizləşmədən yaranan zərərler konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri banklarda, kassada olan pul vəsaitləri və ya müddəti üç aydan çox olmayan qısamüddətli depozitlərdən ibarətdir.

Debitor borcları

Müddəti adətən 30-90 gün olan debitor borcları toplanmayan məbləğlər üçün ehtiyatı çıxmaqla ilkin hesabat-faktura dəyəri ilə tanınır və uçota alınır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə aktivləri (və ya, müvafiq hallarda, maliyyə aktivinin bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitləri əldə etmək hüququnun vaxtı başa çatmışdır; və ya
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş və ya (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Maliyyə aktivinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsi ehtimalına dair obyektiv sübutların olub-olmamasını müəyyən etmək üçün Qrup hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qiymətləndirmə aparır. Maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupu yalnız və yalnız aktivin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində dəyərsizləşmənin obyektiv sübutu olanda (baş vermiş "zərər hadisəsi") və bu zərər hadisəsi maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupundan gözlənilən və etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilən pul vəsaitləri hərəkətlərinə təsir göstərəndə qiymətdən düşmüş hesab edilir. Dəyərsizləşmə sübutlarına debitorun və ya debitorlar qrupunun mühüm maliyyə çətinlikləri ilə rastlaşması, öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi, faizlərin və ya əsas məbləğin ödənilməsi öhdəliklərini pozması, yüksək müflisləşmə və ya digər maliyyə yenidənqurması ehtimalı ilə qarşılaşmasına dair sübutlar, habelə, müşahidə edilən bazar məlumatları əsasında qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətində ölçülə bilən azalmaya (misal üçün vaxtı ötmüş ödənişlərin səviyyələrində dəyişikliklərə və ya aktivlər üzrə zərərlərlə uzlaşan iqtisadi şəraitlərə) dair sübutlar daxildir.

Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri

Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri ilə bağlı Qrup əvvəlcə fərdi olaraq mühüm maliyyə aktivləri üçün fərdi şəkildə və fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri üçün məcmu şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutların olub-olmamasını qiymətləndirir. Qrup mühüm olub-olmadığından asılı olmayaraq fərdi şəkildə ölçülmüş maliyyə aktivləri üçün dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olmamasını müəyyən edərsə, həmin aktiv analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və onların dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsini məcmu şəkildə aparır. Dəyərsizləşmə baxımından fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş və dəyərsizləşmə zərərləri əks etdirilmiş və ya əks etdirilməyə davam edən aktivlər dəyərsizləşmə baxımından məcmu şəkildə qiymətləndirməyə daxil edilmir.

Dəyərsizləşmə zərərlərinin çəkilməsinə dair obyektiv sübut olarsa, zərərin məbləği aktivin balans dəyəri ilə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri (hələ çəkilməmiş gələcəkdə gözlənilən kredit zərərləri nəzərə alınmadan) arasındakı fərq kimi ölçülür. Qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri maliyyə aktivlərinin ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskont edilir.

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə öhdəlikləri, ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kredit və borc öhdəlikləri və ya effektiv hedcinqdə hedcinq aləti kimi təyin olunan törəmə alətlər kimi təsnif edilir.

Bütün maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, kredit və borc öhdəlikləri ilə bağlı olan maliyyə öhdəliklərinə isə birbaşa aid edilən əməliyyat məsrəfləri əlavə edilir.

Qrup ilkin tanınma zamanı heç bir maliyyə öhdəliyini ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan və ya effektiv hedcinqdə hedcinq aləti təyin olunan törəmə alət kimi təsnif etməmişdir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri (davamı)

Sonrakı ölçülmə

Maliyyə öhdəliklərinin sonrakı ölçülməsi onların aşağıdakı təsnifatından asılıdır:

Kreditlər və borc öhdəlikləri

Bu kateqoriya Qrupa ən çox uyğun olandır. İlk tanınmadan sonra müqavilə ilə müəyyən edilmiş ödəmə cədvəli olan faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edilməklə amortizasiya edilmiş dəyərlə ölçülür. Gəlirlər və zərərlər konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda öhdəliklər uçotdan çıxarıldıqda, eləcə də effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə amortizasiya prosesi vasitəsilə əks etdirilir.

Amortizasiya edilmiş dəyər satınalma zamanı tətbiq edilən endirimi və ya əlavə qiyməti və effektiv faiz dərəcəsi metodunun ayrılmaz hissəsi olan haqq və xərcləri nəzərə almaqla hesablanır. Effektiv faiz dərəcəsi metodunun amortizasiyası konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Əvvəlcədən müqavilə ilə müəyyən edilmiş ödəmə cədvəli olmayan borc öhdəlikləri faktiki müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq ölçülür.

Ticarət və digər kreditor borcları

Ticarət və digər kreditor borcları biznes tərəfdaşı öz müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirəndə hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, daha sonra isə effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınır.

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə öhdəliyi o halda uçotdan çıxarılır ki, həmin öhdəlik ya dayandırılmış, ya ləğv olunmuş, ya da müddəti bitmiş olsun.

Əgər mövcud maliyyə öhdəliyi eyni kreditor tərəfindən çox fərqli şərtlərlə başqası ilə əvəz edilərsə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri çox dəyişərsə, bu dəyişiklik və ya əvəz edilmə ilkin öhdəliyin uçotdan çıxarılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərq il üzrə konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda öz əksini tapır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız və yalnız o vaxt qarşılıqlı əvəz olunur və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ təqdim olunur ki, tanınmış məbləğləri qarşılıqlı əvəz etmək üçün hazırda qanuni hüquq var və müəssisənin ya hesablaşmanı netto əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivləri reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti var.

Neft-qaz aktivləri

Neft-qaz aktivləri yığılmış amortizasiya və lazım gələrsə yığılmış dəyersizləşmə zərərini ilkin dəyərdən çıxılmaqla qeydə alınır. Bu xərclərə tanıma meyarı qarşılanırsa neft-qaz aktivlərinin dəyişdirilən hissələrinin dəyəri və uzunmüddətli tikinti layihələrinin borc öhdəlikləri üzrə xərcləri daxildir.

Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Neft-qaz aktivlərinin əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Neft-qaz aktivləri (davamı)

Hər hesabat dövrünün sonunda rəhbərlik, neft-qaz aktivləri üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri, aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərində qədər azaldılır və dəyərsizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin daha olmamasına və ya azala biləcəyinə dair əlamətlər olduqda, aktiv üzrə əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri ləğv edilir.

Neft-qaz aktivlərinin satışından yaranan gəlir və zərər alınmış vəsaitlərin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Tamamlanmamış tikinti

Boru kəməri sistemlərinin tikintisi və gücünün genişləndirilməsi üçün layihələrə birbaşa və ya dolayısı ilə aid olan bütün xərclər tamamlanmamış tikinti kimi kapitalaşdırılır. Tamamlanmamış tikinti maya dəyəri ilə uçota alınır və köhnəlmə hesablanır. Tamamlanmamış tikinti tamamlandığı zaman əsas vəsaitlərə köçürülür.

Köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya

Neft-qaz aktivləri üzrə kapitalaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası istehsal vahidi metodundan istifadə etməklə hesablanır və bu zaman əmlak alışlarının dəyəri üçün təsdiq edilmiş ehtiyatlar, kəşfiyyat və istismar xərcləri üçün isə təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlar əsas götürülür.

Istehsal vahidinin amortizasiya dərəcəsinin tətbiq edildiyi baza aktivləri müəyyən edilərkən istismar quyularının planlaşdırılmış qrupu ilə əlaqədar dənizdə hasilat platformasının, terminalın dəyəri və çəkilmiş digər istismar xərcləri, əlavə istismar quyuları qazılanadək, hələ qazılmamış quyulara aid olan istismar xərcləri qədər azaldılır. Eynilə, tükənmə dərəcəsi hesablanarkən yalnız əhəmiyyətli əlavə istismar xərcləri çəkildikdən sonra istehsal ediləcək təsdiq edilmiş ehtiyatlar təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlardan çıxarılır.

Boru kəməri sistemləri üzrə kapitalaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası boru kəmərlərinin istifadə dövrü ərzində birbaşa silinmə metodundan istifadə etməklə hesablanır. CQBK boru kəmərinin ehtimal edilən istifadə müddəti boru kəməri rəsmi olaraq istifadəyə verildiyi 25 noyabr 2006-cı il tarixindən etibarən otuz il təşkil edir. TANAP boru kəməri sisteminin ehtimal edilən istifadə müddəti boru kəməri rəsmi olaraq istismara verildiyi tarixdən 2061-ci ilədək olacaq.

Aktiv artıq onun istifadə müddətinin sonunda ehtimal edilən vəziyyətdədirsə, aktivin qalıq dəyəri Qrupun hazırda ehtimal edilən silmə xərclərini çıxmaqla aktivin silinməsindən əldə edəcəyi təqribi məbləğə bərabərdir. Aktivlərin qalıq dəyərləri və istifadə müddətləri hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir və müvafiq düzəlişlər edilir.

Neftin və təbii qazın işlənməsi xərci

Qrup neft və təbii qazın işlənməsi fəaliyyətində mühasibat uçotunun müvəffəqiyyətli cəhdlər metodundan istifadə edir. Yer təkinin işlənməsi hüququnu əldə etmək, texniki mümkünlüyü müəyyən etmək, müəyyən edilmiş ehtiyatların kommersiya faydasını qiymətləndirmək, eləcə də təsdiq edilmiş ehtiyatları tapan kəşfiyyat quyularını qazmaq və avadanlıqla təchiz etmək üçün çəkilən xərclər kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərinin tərkibində kapitalaşdırılır. Təsdiq edilmiş ehtiyatları tapmayan kəşfiyyat quyularının qazılmasına çəkilən xərclər, geoloji və geofiziki xərclər və təsdiq edilməmiş aktivlərin saxlanması ilə bağlı məsrəflər isə birbaşa xərc kimi tanınır.

Təsdiq edilmiş neft və təbii qaz ehtiyatları müəyyən ediləndə və rəhbərlik işləmənin aparılmasını təsdiq edəndə, müvafiq kapitalaşdırma məsrəfləri ilk öncə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilir və (tələb edilərsə) hər hansı dəyərsizləşmə zərəri tanınır, sonra isə qalıq neft-qaz aktivlərinə köçürülür. Kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsində amortizasiya hesablanır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Neftin və təbii qazın işlənməsi xərci (davamı)

Platforma kimi infrastruktur qurğularının tikintisi, quraşdırılması və ya tamamlanması, istismar quyularının, o cümlədən uğursuz istismar və ya konturlama quyularının qazılması və avadanlıqla təchiz edilməsi neft-qaz aktivləri daxilində kapitallaşdırılır. Neft-qaz aktivləri yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla maya dəyəri ilə qeydə alınır.

Avans ödənişləri

Avans ödənişləri, qarşı-tərəfin öhdəliklərini yerinə yetirməməsi riski yarananda, hər hansı ehtiyatı çıxmaqla ödənişin ilkin məbləği ilə tanınır və uçota alınır. Uzunmüddətli aktivlər üçün avans ödənişləri, eləcə də bir ildən uzun müddət ərzində təmin ediləcək avans ödənişləri uzunmüddətli avans ödənişləri kimi əks etdirilir.

Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər

Nəzərdə tutulan istifadəyə və satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivin satın alınması, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid edilə bilən borclar üzrə məsrəflər müvafiq aktivlərin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılır. Bütün digər borclar üzrə məsrəflər yarandığı dövrdə xərclərə silinir. Borclar üzrə məsrəflər Qrupun vəsaitlərin borc götürülməsi ilə əlaqədar çəkdiyi faizlər və digər xərclərdən ibarətdir.

Neft-qaz aktivləri, tamamlanmamış tikinti, istismar xərcləri və digər qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində aktivin dəyərsizləşmə biləcəyini göstərən hər hansı əlamətin olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər hər hansı əlamət olarsa və ya aktiv üçün dəyərsizləşmə testinin aparılması tələb olunursa, Qrup aktivin bərpa edilə bilən məbləğini hesablayır. Aktivin bərpa edilə bilən məbləği satış məsrəfləri çıxılmaqla aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin (PVYV) ədalətli dəyəri və onun istifadə dəyərindən daha yüksək olanıdır və hər hansı aktiv digər aktiv və ya aktivlər qrupu tərəfindən yaradılan pul vəsaitlərinin mədaxilindən əhəmiyyətli dərəcədə asılı olmayan pul vəsaitlərinin mədaxilini yaradırsa, həmin aktiv üçün fərdi olaraq müəyyən edilir. Aktivin və ya PVYV-in balans dəyərinin onun bərpa edilə bilən məbləğindən çox olduğu hallarda, aktiv dəyərsizləşmiş hesab edilir və onun dəyəri bərpa edilə bilən məbləğədək azaldılır.

Davam edən əməliyyatlar üzrə dəyərsizləşmə zərərləri (mal-material ehtiyatlarının dəyərsizləşməsi də daxil olmaqla) konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda dəyərsizləşən aktivin funksiyasına uyğun olan xərc kateqoriyalarında əks etdirilir. Bu halda dəyərsizləşmə həmçinin digər məcmu gəlir haqqında hesabatda əvvəlki yenidən qiymətləndirmənin məbləğine qədər əks etdirilir.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Xam neftin istehsal dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Bu dəyər hər bir məhsulu cari yerinə və vəziyyətinə çatdırmaq məqsədilə fəaliyyətin adi gedişində çəkilən bütün xərcləri daxil edir. Xam neftin dəyəri alış dəyəri, tükənmə və köhnəlmə xərcləri və qaimə xərclərindən ibarətdir. Xam neftin xalis satış dəyəri fəaliyyətin adi gedişində ehtimal edilən satış qiymətindən gözlənilən tamamlama və satış xərclərini çıxmaqla müəyyən edilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

Şahdəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Şahdəniz HPBS-nin Podratçı Tərəfləri kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatlarında işlədilən neft-qaz hasilatı aktivlərinin yekun ləğvini maliyyələşdirmək öhdəliyini daşıyırlar. Şahdəniz HPBS-yə uyğun olaraq, ləğv etmə işləri fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin on faizindən artıq ola bilməz. Qrup aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cəmi məbləğində payını Şahdəniz HPBS-nin şərtlərinə uyğun olaraq ilin sonuna kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatları zamanı çəkilmiş bütün əsaslı məsrəflərə on faizlik limit tətbiq etməklə qiymətləndirir. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cari dəyəri Qrup tərəfindən aktivlər quraşdırıldığı və ya istismara verildiyi zaman öhdəlik kimi qeydə alınır. Öhdəliyin məbləği 31 dekabr 2015-ci il tarixinə öhdəliyə xas olan risklərin təsiri nəzərə alınmaqla düzəliş aparılmış 5.95% (31 dekabr 2014-cü il – 5.77%) risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış gələcək aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin cari dəyərinə bərabərdir. Öhdəliyin məbləğine bərabər olan məbləğdə müvafiq maddi aktiv yaradılaraq neft-qaz hasilatı aktivlərinin dəyərinə daxil edilir. Daha sonra isə bu məbləğ neft-qaz hasilatı aktivlərinin bir hissəsi kimi təsdiq edilmiş ehtiyatlar əsasında hasilat həcminə müvafiq olaraq köhnəlir və gəlirdən silinir. İstismardan çıxarmanın təxmin edilmiş vaxtında və ya dəyərində dəyişikliklər ehtiyata düzəliş etməklə və neft-qaz hasilatı aktivlərinə müvafiq düzəliş etməklə perspektiv qaydada nəzərə alınır. Ləğv etmə öhdəliyi üzrə diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş maliyyə xərcinə daxil edilir.

Gürcüstan və Azərbaycan hökumətləri arasında imzalanmış "Ev Sahibi Hökumət Anlaşması" ("ESHA") uyğun olaraq ESHA-ya xitam verildikdən sonra 30 gündən gec olmayaraq CQBK şirkəti, boru kəmərinin istismardan çıxarılması öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə dair həmin Hökumətlərə istismardan çıxarma planını təqdim etməlidir. Aktivin istismardan çıxarılması öhdəliyinin məbləği CQBK şirkətinin səhmdarları tərəfindən kapitallaşdırılır.

Türkiyə hökuməti ilə imzalanmış ESHA-ya uyğun olaraq Qrup ESHA-nın müddəti başa çatdıqdan sonra (2061) bütün istismardan çıxarma öhdəliklərini yerinə yetirməlidir. Qrup tikinti işlərinə 2015-ci ilin mart ayında başlamışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tarixinə Qrup istismardan çıxarma işlərini tələb edə bilən tamponaj xidmətləri, kompressorların və SCADA avadanlığının yerləşdirilməsi üzrə işləri yerinə yetirməmişdir.

Dövlət qrantları

Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınacağına və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyinə əsaslı əminlik olanda uçota alınır. Qrant aktiv maddəsinə aid olanda əlaqəli aktivin ehtimal edilən istifadə müddəti üzrə bərabər məbləğdə gəlir kimi tanınır.

Bazar dərəcəsindən aşağı faiz dərəcəsi ilə dövlət bondundan əldə edilən fayda dövlət qrantı kimi uçota alınır. Belə fayda buraxılmış bondun ilkin ədalətli dəyəri ilə alınmış daxilolmalar arasındakı fərq kimi ölçülür.

Mənfəət vergisi

İlkin konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər məcmu gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qrup CQBK şirkətinin vergi öhdəliklərində (xüsusilə Azərbaycanda mənfəət vergisi, Gürcüstanda mənfəət vergisi və Gürcüstanda minimal vergi öhdəlikləri) 6.67% payının maliyyələşdirilməsi görə məsuliyyət daşıyır.

Şahdəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq Podratçı Tərəflər mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Lakin Şahdəniz HPBS-nə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət müəssisəsi xam neftin və təbii qazın satışları üzrə daxilolmalardan hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Müvafiq olaraq qrup mənfəət vergisini və əlaqəli gəlirləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanıyır.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi (davamı)

Türkiyə ilə Azərbaycan hökumətləri arasında imzalanmış ESHA-ya uyğun olaraq Qrup boru kəməri istismara verildikdən sonra TANAP layihəsi ilə bağlı mənfəət vergisi ödəməlidir. Müvafiq olaraq, Qrup tikinti mərhələsində mənfəət vergisindən azaddır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır. Təxirə salınmış vergi aktiv, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər. Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatın, eləcə də əsas vəsaitlərin ilkin dəyəri üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınması və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsindən yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır.

Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat Qrupun əsas qərarları qəbul edən şəxsinə təqdim edilən daxili hesabatlara uyğun şəkildə təqdim edilir. Gəlirləri, aktivlərinin nəticələri bütün seqmentlərin on faizindən az olmayan seqmentlər ayrıca təqdim edilir.

Gəlirlərin tanınması

Gəlirlər, Qrupun iqtisadi fayda əldə etməsi gözləniləndə və etibarlı şəkildə ölçülə bildikdə tanınır. Gəlirlər alınmış və ya alınacaq vəsaitin ədalətli dəyəri ilə, endirim, güzəşt, əlavə dəyər vergisi və digər vergi və ya rüsumları çıxmaqla və ödənişin müəyyən edilmiş şərtlərini nəzərə almaqla ölçülür.

Xam neftin (kondensatın) və qazın satışı ilə əlaqədar gəlirlər, xam neftin və qaz kondensatının ümumi həcmində paya mütənasib olaraq, Şahdəniz HPBS-nin şərtlərinə müvafiq olaraq hasil edilmiş neft və qaz üzrə mülkiyyət hüququ ötürüldüyü zaman əhəmiyyətli risk və faydalar müştəriyə keçəndə uçota alınır. Qrupun aldığı faktiki neft həcmi Qrupa çatması həcmdən fərqlənə bilər və bunun nəticəsində overlift/anderlift yaranır. Anderlift, satış kimi xam neftin yüklənmə məntəqəsində anderlifter tərəfindən overlifterə satışı zamanı uçota alınır. Overlift, alış kimi xam neftin overlifter tərəfindən anderlifterdən alınması zamanı uçota alınır. Anderliftin həcmi Qrupun maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında aktiv kimi, overliftin həcmi isə öhdəlik kimi göstərilir. Overlift öhdəliyi və ya anderlift aktivinin ilkin uçotu yüklənmə tarixinə xam neftin bazar qiyməti ilə aparılır. Overlift/anderlift öhdəlikləri və aktivlərinin hesabat tarixindən sonrakı dövrdə uçotu müvafiq əməliyyat sazişlərində nəzərdə tutulan şərtlərdən asılıdır. Bu cür şərtlər tərəflər arasında overlift/anderlift qalıqlarının nağd pulla hesablaşmasına imkan yaradarsa, həmin qalıqlar ilkin uçotdan sonrakı hesabat tarixlərinə ədalətli dəyərdə yenidən qiymətləndirilir. Xam neftin təhvilə nəticəsində yaranmış overlift/anderlift qalıqları ilkin uçotdan sonrakı hesabat tarixlərinə balans dəyəri və ədalətli dəyərdən ən aşağı olanı ilə qeyd alınır.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Gəlirlərin tanınması (davamı)

"BP Exploration (Shah Deniz) Limited" şirkəti, Şahdəniz HPBS-nin Operatoru ("ŞD Operatoru") ŞD HPBS-nin Podratçı Tərəflərinə hər rüb Şahdəniz Neft-Qaz Payı haqqında Hesabat təqdim edir və həmin hesabatda, digər məlumatlarla yanaşı, ŞD HPBS-nin hər bir tərəfinə çatacaq yekun xam neftin və qazın həcmi müəyyən etmək üçün tətbiq ediləcək xam neftin və qazın yekun xalis dəyəri göstərilir. Şahdəniz Neft-Qaz Payı haqqında faktiki Hesabat hazır olmayanda Qrup gəliri ŞD Operatorunun təqdim etdiyi Şahdəniz Neft-Qaz Payı haqqında ilkin Hesabat əsasında uçota alır. Uçota alınan gəlirə, onun hesablanması üçün istifadə edilmiş ilkin xam neftin dəyəri faktiki xam neftin xalis dəyərindən fərqli olanda, yenidən baxıla bilər. Gəlirlərin yenidən baxılmasını (əgər aparılırsa) Qrup təxminlərdə dəyişiklik kimi hesab edir və onu cari ilin məcmu gəlir haqqında hesabatında əks etdirir.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülətlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Hazırkı maliyyə hesabatlarında əlaqəli tərəflər dedikdə, tərəflərdən birinin digər tərəfə nəzarət etmək və ya digər tərəfin maliyyə və əməliyyat qərarlarının çıxarılmasına mühüm təsir göstərmək imkanına malik olması nəzərdə tutulur. Hər bir mümkün əlaqəli tərəf münasibətləri nəzərdən keçirilərkən münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də diqqət yetirilir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların xüsusiyyətindən irəli gələrək, onların kommersiya cəhətdən müstəqil əməliyyatlar kimi hesab edilməsi gözlənilə bilməz.

Şərti öhdəliklər və aktivlər

Şərti öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün vəsaitlərin xərclənməsinin tələb edilməsi və etibarlı qiymətləndirmə aparmaq imkanının olması ehtimal edilməyəndə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında şərti öhdəliklər tanınmır. Şərti aktiv konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmır, lakin, iqtisadi səmərələrin əldə edilməsi ehtimalı mövcud olanda açıqlanır.

Yeni və ya yenidən baxılmış standartlar

Qrup 1 yanvar 2015-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən müəyyən standart və düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Bu yeni standart və düzəlişlər ilk dəfə 2015-ci ildə tətbiq edilsə də, onlar Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.

19 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə pensiya planı: İşçilərin haqları"

19 sayılı MUBS müəssisədən müəyyən edilmiş ödənişlərlə pensiya planını uçota alanda işçilərin və ya üçüncü tərəflərin ödənişlərini nəzərə almağı tələb edir. Ödənişlər xidmətlə bağlı olanda onlar mənfi fayda kimi xidmətin müddətinə aid edilməlidir. Bu düzəlişlər aşağıdakılara aydınlıq gətirir: ödənişlərin məbləği xidmət müddətindən asılı olmadığı halda müəssisə ödənişləri xidmətin müddəti üzrə bölüşdürmək əvəzinə belə ödənişləri xidmətin göstərildiyi dövrdə pensiya planı üzrə xərclərin azalması kimi tanıya bilər. Bu düzəliş 1 iyul 2014-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Bu düzəliş Qrupa aid deyil, çünki Qrupa daxil olan müəssisələrdən heç biri işçi və ya üçüncü tərəflərlə ödənişlərin aparılmasını nəzərdə tutan pensiya planlarını müəyyən etməmişdir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Yeni və ya yenidən baxılmış standartlar (davamı)

2010-2012-ci illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

Bu təkmilləşdirmələr 1 iyul 2014-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və qrup bu düzəlişləri ilk dəfə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tətbiq etmişdir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

3 sayılı MHBS "Müəssisələrin birləşməsi"

Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq edilir və müəssisələrin birləşməsindən əmələ gələn öhdəliklər (və ya aktivlər) kimi təsnif edilmiş şərti kompensasiyaya dair bütün razılaşmaların 39 sayılı MUBS-un əhatə dairəsinə daxil olub-olmamasından asılı olmayaraq ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan aktivlər kimi ölçülməli olduğu məsələsinə aydınlıq gətirir. Bu Qrupun cari uçot prinsiplərinə uyğundur və bu səbəbdən, bu düzəliş Qrupun uçot prinsipinə təsir etmir.

8 sayılı MHBS "Əməliyyat seqmentləri"

Düzəlişlər retrospektiv qaydada tətbiq edilir və aşağıdakılara aydınlıq gətirir:

- ▶ Müəssisə 8 sayılı MHBS-nin 12-ci bəndindəki cəmləşdirmə meyarlarının tətbiqi zamanı rəhbərliyin mühakimələrini, o cümlədən cəmləşdirilmiş əməliyyat seqmentlərinin və seqmentlərin "oxşar" olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün istifadə edilən iqtisadi xüsusiyyətlərin (müasir üçün, satış və ümumi marja) qısa təsvirini açıqlamalıdır;
- ▶ Seqment aktivlərinin cəmi aktivlərlə üzvləşdirməsinə dair məlumat (eynilə də seqment öhdəliklərinə dair məlumat) yalnız əməliyyat qərarlarını qəbul edən şəxsə həmin üzvləşdirmə haqqında hesabat verilməli olanda açıqlanmalıdır.

Qrup MHBS 8.12 bəndində nəzərdə tutulan toplama meyarını tətbiq etməmişdir.

13 sayılı MHBS "Ədalətli dəyərin ölçülməsi"

13 sayılı MHBS-yə bu düzəliş "Nəticələrin çıxarılması üçün əsas" bölməsində izah edir ki, müəyyən edilmiş faiz dərəcələri olmayan qısamüddətli debitor və kreditor borcları diskontun təsiri əhəmiyyətli olmayanda hesab-fakturada göstərilən məbləğlə ölçülə bilər. Bu, Qrupun cari mühasibat uçotu qaydalarına uyğundur və beləliklə də düzəliş Qrupun mühasibat uçotu qaydalarına təsir göstərmir.

16 sayılı MUBS "Əmlak, qurğu və avadanlıq" və 38 sayılı MUBS "Qeyri-maddi aktivlər"

Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilir. 16 sayılı MUBS və 38 sayılı MUBS-da göstərilir ki, aktiv onun ümumi balans dəyərinin bazar dəyərinə uyğunlaşdırmaqla və ya balans dəyərinin bazar dəyərini müəyyən etməklə və nəticədə alınan balans dəyərinin bazar qiymətinə bərabər olmasını təmin edən qaydada ümumi balans dəyərinə proporsional qaydada düzəliş edilməklə müşahidə edilə bilən məlumatlara istinad edilərək yenidən qiymətləndirilə bilər. Bundan əlavə, yığılmış köhnəmə və ya amortizasiya aktivin ümumi və balans dəyəri arasındakı fərkdir. Bu düzəliş Qrupun cari dövr ərzində qeyd etdiyi yenidən qiymətləndirmə düzəlişlərinə təsir göstərməmişdir.

24 sayılı MUBS "Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması"

Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilir və göstərir ki, idarə edən müəssisə (rəhbər heyət xidmətlərini göstərən müəssisə) – barəsində məlumatlar açıqlanmalı olan əlaqəli tərəfdir. Bundan əlavə, idarə edən müəssisənin xidmətlərindən istifadə edən müəssisə idarəetmə xidmətləri üçün çəkilmiş xərcləri açıqlamalıdır. Qrup bu düzəlişləri ilk dəfə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tətbiq etmişdir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Yeni və ya yenidən baxılmış standartlar (davamı)

2011-2013-cü illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

Bu təkmilləşdirmələr 1 iyul 2014-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və Qrup bu düzəlişləri ilk dəfə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tətbiq etmişdir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

3 sayılı MHBS "Müəssisələrin birləşməsi"

Düzəliş sonrakı dövrdən etibarən tətbiq edilir və 3 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsindən istisna edilən məqamlara aydınlıq gətirir. Xüsusilə:

- ▶ Yalnız birgə müəssisələr deyil, birgə layihələr də 3 sayılı MHBS ilə əhatə edilmir.
- ▶ Bu istisnalar yalnız birgə layihələrin özlərinin maliyyə hesabatlarında uçota aiddir.

Qrupun birgə layihə deyildir və buna görə də düzəliş Qrupa və onun törəmə müəssisələrinə aid deyildir.

13 sayılı MHBS "Ədalətli dəyərin ölçülməsi"

Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq edilir və göstərir ki, 13 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsindən portfelin istisna edilməsi maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərindən əlavə 9 sayılı MHBS (və ya müvafiq hallarda 39 sayılı MUBS) ilə əhatə edilən digər müqavilələrə də aiddir. Bank 13 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsindən portfelin istisna edilməsini tətbiq etmir.

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlikdən mülahizələrin, təxminlərin və fərziyyələrin işlədilməsini tələb edir, bunlar isə hesabatda daxil edilən aktiv və öhdəliklərin, gəlir və xərclərin məbləğlərinə və hesabat dövrünün sonunda təəhhüdlərin, zamanətlərin və şərti öhdəliklərin açıqlamalarına öz təsirini göstərir. Bu fərziyyələrlə və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik gələcək dövrlərdə təsirə məruz qalmış aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişin edilməsini tələb edən nəticələrə gətirib çıxara bilər.

Rəhbərlik müntəzəm olaraq, gəlirlərin tanınması və şərti aktiv və öhdəliklərə aid olan təxminlər də daxil olmaqla, öz təxminlərini qiymətləndirir. Rəhbərlik öz təxminlərini mövcud şəraitdə müxtəlif xüsusi bazar fərziyyələri ilə əsaslandırır və bununla aktivlərin digər mənbələrdən əldə edilə bilməyən balans dəyərləri haqqında ehtimallara əsas yaradır. Müxtəlif ehtimal və ya şərtlərdən asılı olaraq, faktiki nəticələr bu təxminlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans məbləğlərində ciddi düzəlişlərin aparılması riskinə səbəb olan, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə olan gələcəyə və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliklərinin digər əsas mənbələrinə dair əsas fərziyyələr aşağıda müzakirə edilir.

Ehtiyatların qiymətləndirilməsi

Hesabatda göstərilən təsdiq edilmiş və mümkün ehtiyatların çıxarıla bilən həcmələri qiymətləndirildiyi zaman gələcək pul hərəkətləri üçün əmtəə qiymətləri, məzənnə dərəcələri, diskont dərəcələri və istehsal və nəqlmə xərcləri ilə bağlı subyektiv fərziyyələr nəzərə alınır. Bundan əlavə, rezervuarların həcmi, forması, dərinliyi və kəmiyyətini və onların gözlənilən istismarını qiymətləndirmək məqsədilə mürəkkəb geoloji və geofiziki modellərin şərhini də tələb olunur. Ehtiyatların qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən iqtisadi, coğrafi və texniki amillər vaxtaşırı olaraq dəyişə bilər, hesabat verilmiş ehtiyatlarda dəyişikliklər gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərə görə aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklərinə təsir göstərə bilər. Ehtiyatlar məcmu gəlir haqqında hesabatda köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya xərcləri məbləğinin ayrılmaz hissəsidir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri (davamı)

Ehtiyatların qiymətləndirilməsi (davamı)

Təbii qaz və kondensat ehtiyatları Dövlətlə podratçı tərəflər arasında hasılatın bölünməsi normasında dəyişikliyə görə qiymətin dəyişməsindən asılıdır. Təbii qazın qiymətləri uzunmüddətli satış müqavilələrinin müddəaları əsasında hesablanır və xam neftin qiymətlərindən və digər amillərdən asılıdır. Müqavilə qiymətləri müqavilə şərtləri əsasında hesablanır. Ehtiyatların qiymətləndirilməsində istifadə edilmiş cari uzunmüddətli Brent FOB neftinin ehtimal olunmuş qiyməti konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə yetmiş iki ABŞ dolları otuz dörd sent (72.34 ABŞ dolları) təşkil edir.

Qiymətləndirilmiş kommersiya ehtiyatlarının səviyyəsi, həmçinin, Qrupun işlənmə və hasılat aktivlərinin balans dəyərinin dəyərsizləşməsinin müəyyən edilməsində mühüm amildir.

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

Qeyd 2-də göstəriləyi kimi, ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup Şahdəniz yatağının neft-qaz ehtiyatlarının yetmiş faizi (70%) hasil edildikdə ləğv etmə fonduna vəsaitlər ayırmalı olacaqdır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər belə öhdəliklərə xas olan risklərə uyğunlaşdırılmış risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış, hazırda işlədilen aktivlərlə bağlı gözlənilən ayırmaların məbləğində əks etdirilir. Bu qiymətləndirmə Qrupdan gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin vaxtını proqnozlaşdırmağı və Qrupun öhdəliklərinə xas olan risksiz dərəcəyə düzəliş etməyi tələb edir və beləliklə də, qeyri-müəyyənliyə məruz qalır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin qiymətləndirilməsi ləğv etmə fonduna ayırmaların 2029-cu ildə başlaması fərziyyəsinə əsaslanır. Əlavə məlumat 17-ci Qeyddə açıqlanır.

Hesablamada istifadə edilmiş ehtimal edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin ehtimal etdiyi dərəcədən 1% çox / az olsa, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 7,266 ABŞ dolları az / 8,584 ABŞ dolları çox olardı.

Təxirə salınmış və hesablanmış gəlirlər

İlin sonuna Şahdəniz HPBS əsasında Qrupun overlift and anderlift mövqeyində olmasını qiymətləndirərkən, Qrup xam neftin bir bareli üçün otuz beş ABŞ dolları yetmiş dörd sent (35.74 ABŞ dolları) məbləğində 31 dekabr 2015-ci il tarixinə qüvvədə olan bazar qiymətini istifadə edir.

Neft-qaz aktivlərinin əvəzinin ödənilə bilməsi

Hər hesabat dövründə Qrup dəyərsizləşmə əlamətinin mövcudluğu baxımından hər bir aktivi və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidi ("PVYV") yoxlayır. Dəyərsizləşmə əlaməti mövcuddursa, bərpa edilə bilən məbləğin rəsmi qiymətləndirilməsi aparılır. Bərpa edilə bilən məbləğ – satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər və ya istifadə dəyərinin daha yüksək olanıdır. Bu qiymətləndirmələr uzunmüddətli neft qiymətləri, diskont dərəcələri, əməliyyat xərcləri, gələcək kapital tələbləri, istismardan çıxarma xərcləri, kəşfiyyat potensialı, ehtiyatlar və əməliyyat nəticələri (buna hasılat və satış həcmi daxildir) kimi qiymətləndirmə və fərziyyələrin istifadə edilməsini tələb edir. Bu qiymətləndirmə və fərziyyələr risk və qeyri-müəyyənliklərə məruz qalır. Beləliklə də, şəraitlərin dəyişməsinin bu təxminlərə təsir göstərməsi ehtimalı var, bu isə aktivlərin və/və ya PVYV-lərin bərpa edilə bilən dəyərində təsir göstərə bilər.

Qrupun fəaliyyətinin xarakterini nəzərə alaraq, aktivin və ya PVYV-lərin ədalətli dəyəri haqqında məlumatın müəyyən edilməsi praktiki cəhətdən mümkün deyil. Nəticədə, aşağıda təsvir edilən dəyərsizləşmə testinin aparılmasında istifadə edilən bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyəridir. İstifadə dəyərinin dəyərləndirilməsi zamanı pul vəsaitlərinin ehtimal edilən gələcək hərəkəti pul vəsaitlərinin və aktivlər üçün səciyyəvi risklərin dəyərləndirilməsi zamanı cari bazar dəyərləndirmələrini əks etdirən vergidən əvvəlki diskont dərəcəsindən istifadə edilməklə onların cari dəyərinə diskont edilir. Qrup istifadə dəyərini adətən rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş maliyyə büdcələrindən diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modelindən istifadə etməklə təxmin edir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri (davamı)

Neft-qaz aktivlərinin əvəzinin ödənilə bilməsi (davamı)

İstifadə dəyərinin hesablanmasında istifadə edilən əsas fərziyyələr

İstifadə dəyərinin hesablanması əsasən aşağıdakı mülahizələrə həssasdır:

Pul vəsaitlərini yaradan vahidlərin müəyyən edilməsi

PVYV digər aktivlər və ya aktivlər qrupundan əldə edilən pul vəsaitlərinin hərəkətindən əsas etibarlı ilə müstəqil olan aktivlər qrupunun müəyyən edilə bilən ən kiçik qrupudur. Rəhbərliyin qiymətləndirməsinə görə, CQBK, TANAP və TAP layihələrinin tikintisinin yekun məqsədi Şahdəniz yatağından təbii qazın Gürcüstan, Türkiyə və Avropa bazarlarına çatdırılmasıdır. Buna görə də bütün bu layihələr bir PVYV hesab edilir və dəyərsizləşmə testi bütün Qrup səviyyəsində yerinə yetirilir.

Əsaslı məsrəflər

Qiymətləndirilmiş hasilat həcmələrini saxlamaq üçün tələb olunan əsaslı məsrəflər xüsusi yataq üçün uzunmüddətli işlənmə planlarına əsaslanır.

TSASM əsasında öhdəliklər

Qeyd 25-də müzakirə edildiyi kimi, Qrup TSASM-nin müddəaları əsasında mərhələli ödəmələrə görə məsuliyyət daşıyır. TSASM-nin tərəfləri mərhələli ödəmələrə yenidən baxmaq niyyətindədirlər və bu Qrup tərəfindən pul vəsaitlərinin xərclənməsində azalma ilə nəticələnəcək. Qrup TSASM-ə müvafiq düzəlişin 2016-cı ildə imzalanacağını gözləyir. Müvafiq olaraq, Qrup diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkətinin hesablanmasında yenidən baxılmış mərhələli ödəmələri istifadə etmişdir.

Xam neftin qiyməti

Proqnozlarda istifadə edilən əmtəə qiymətləri ictimaiyyətə açıqdır.

Əgər hesablamada istifadə edilən proqnozlaşdırılmış qiymətlər rəhbərliyin qiymətləndirməsindən beş ABŞ dolları (5.0 ABŞ dolları) aşağı olarsa, bu heç bir dəyərsizləşmə zərəri ilə nəticələnmezdi.

Diskont dərəcəsi

Pul vəsaitlərinin hərəkəti proqnozuna tətbiq edilən vergidən sonra diskont dərəcəsi PVYV üçün 6%-dir. Diskont dərəcəsi Qrupun konkret hallarına əsasən hesablanır və aktiv üzrə hesablanmış pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı xüsusi riskləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş artan borc öhdəliyi dərəcəsindən törəyir. Əgər hesablamalarda istifadə edilən ehtimal edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin ehtimallarından 1 faiz çox olarsa, bu, dəyərsizləşmə zərəri ilə nəticələnmezdi.

Şərti öhdəliklər

Öz xüsusiyyətinə görə şərti öhdəliklər yalnız bir və ya bir neçə gələcək hadisə baş verəndə yerinə yetirilməlidir. Şərti öhdəliklərin qiymətləndirilməsi gələcək hadisələrin nəticələri ilə bağlı əhəmiyyətli fərziyyələrin və mühakimənin tətbiqi ilə səciyyələnir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərtlər

Buraxılmış, lakin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə hələ qüvvəyə minməmiş standartlar aşağıda göstərilir. Qrup aşağıda qeyd olunmuş bu standart və şərtlərin gələcək dövrlərdə tətbiqinin açıqlamalara, maliyyə vəziyyətinə və ya xidmətlərin nəticələrinə təsir göstərəcəyini gözləyir. Qrup həmin standartlar qüvvəyə mindikdə onları qəbul etmək niyyətindədir.

9 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri"

2014-cü ilin iyul ayında MUBSK 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS-nin yekun versiyasını buraxmışdır. Bu versiya maliyyə alətləri layihəsinin bütün mərhələlərini əks etdirir və 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanıma və Ölçmə" adlı MUBS-u və 9 sayılı MHBS-nin bütün əvvəlki versiyalarını əvəz edir. Standart təsnifləşdirmə və ölçmə, dəyərsizləşmə və hedcinqin uçotu üzrə yeni tələbləri təqdim edir. 9 sayılı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir, həmçinin erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Hedcinq uçotu istisna olmaqla, retrospektiv qaydada tətbiq edilməsi tələb edilir, lakin müqayisəli məlumatın təqdim edilməsi məcburi deyil. Qrup tələb edilən qüvvəyə minmə tarixində yeni standartı qəbul etməyi planlaşdırır. 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi Qrupun maliyyə aktivlərinin təsnifatı və ölçülməsinə təsir göstərir, lakin Qrupun maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsinə toxunmur.

Qrupun kreditlər üzrə debitor borcları müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması üçün saxlanılır və onların yalnız əsas məbləğin və faizin ödənişini əks etdirən pul vəsaitlərinin hərəkətlərinə təkan verməsi gözlənilir. Qrup onların 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq amortizasiya edilmiş dəyərle ölçülməsinin davam etdirilməsini nəzərdə tutur. Buna baxmayaraq, Qrup bütün bu cür alətlərin 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq amortizasiya edilmiş dəyərle ölçülməsi meyarına uyğun gəlib-gəlməməsi haqqında qərar qəbul etməzdən əvvəl həmin alətlərin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin xarakteristikasını daha təfəssilatlı analiz edəcək.

10 sayılı MHBS-yə və 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yandırılması"

Bu düzəlişlər asılı tərəfə və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı MHBS-nin və 28 sayılı MUBS-un tələbləri arasında məlum uyğunsuzluğa aiddir. Düzelisler göstərir ki, investor 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında biznes təşkil edən aktivlərin satılması və ya yatırılması üzrə tam gəliri və ya zərəri tanıyır. Keçmiş törəmə müəssisədə saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərle yenidən ölçülməsindən irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin keçmiş törəmə müəssisədəki payları müqabilində tanınır. Düzelisler 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərdə baş vermiş əməliyyatlara perspektiv qaydada tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə yol verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

10 sayılı MHBS, 12 sayılı MHBS və 28 sayılı MUBS "Investisiya müəssisələri: Konsolidasiya istisnasının tətbiqi" (Düzəlişlər)

Düzəlişlər 10 sayılı MHBS əsasında investisiya müəssisələrinə aid olan istisna tətbiq ediləndə yaranan məsələləri həll edir. 10 sayılı MHBS-yə düzəlişlərdə izah edilir ki, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi tələbindən istisna investisiya müəssisəsinin törəmə müəssisəsi olan ana şirkətə, investisiya müəssisəsi bütün törəmə müəssisələrini ədalətli dəyərle ölçdüyü hallarla, tətbiq edilir.

Bundan əlavə, 10 sayılı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, investisiya müəssisəsinin yalnız investisiya müəssisəsi olmayan törəmə müəssisələri və investisiya müəssisəsinə dəstək xidmətlərini göstərən törəmə müəssisə konsolidasiya edilir. Investisiya müəssisəsinin bütün digər törəmə müəssisələri ədalətli dəyərle ölçülür. 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər imkan verir ki, investor, kapital metodunu tətbiq edərkən, investisiya müəssisəsinin asılı şirkəti və ya birgə müəssisəsi tərəfindən törəmə müəssisələrdəki paylara tətbiq edilən ədalətli dəyərə ölçməsinə saxlasın. Bu düzəlişlər retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir və 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqetməyə yol verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərhlər (davamı)

11 sayılı MHBS "Birgə layihələr: İştirak paylarının əldə edilməsinin uçotu" (Düzəliş)

11 sayılı MHBS-yə düzəlişlər tələb edir ki, birgə operatorun fəaliyyəti ilə bağlı olan birgə əməliyyatda iştirak payının əldə edilməsini uçota alan birgə operator 3 sayılı MHBS-nin müəssisələrin birləşməsinin uçota alınmasına dair müvafiq prinsiplərini tətbiq etsin. Düzəlişlər həmçinin göstərir ki, birgə əməliyyatda birgə nəzarəti saxlamaqla əlavə iştirak payı əldə edildiyi halda həmin birgə əməliyyatda əvvəlki iştirak payı yenidən ölçülmür. Əlavə olaraq, 11 sayılı MHBS-yə, birgə nəzarəti paylaşan tərəflər, o cümlədən hesabat verən müəssisə, eyni yekun nəzarət edən tərəfin ümumi nəzarəti altında olarsa, bu düzəlişlərin tətbiq edilmədiyini göstərən istisnalar əlavə edilmişdir.

Düzəlişlər birgə əməliyyatda ilkin iştirak payının əldə edilməsi və həmin birgə əməliyyatda əlavə iştirak paylarının əldə edilməsinə tətbiq edilir və 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə perspektiv qaydada tətbiq edilir. Erken tətbiqetməyə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilir.

15 sayılı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər"

15 sayılı MHBS 2014-cü ilin may ayında buraxılmış və müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirlərə tətbiq ediləcək 5 mərhələli modeli tətbiq edir. 15 sayılı MHBS-yə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır.

15 sayılı MHBS-nin prinsipləri gəlirlərin ölçülməsi və tanınmasına daha strukturlu yanaşmanın tətbiqini təmin edir.

Gəlirlər üzrə yeni standart bütün müəssisələrə tətbiq edilir və MHBS-nin gəlirlərin tanınması üzrə bütün cari tələblərini əvəz edir. Standart 1 yanvar 2017-ci il tarixində başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə retrospektiv qaydada tam və ya düzəlişlər edilmiş şəkildə tətbiq edilməlidir. Erken tətbiqetməyə icazə verilir. Qrup hazırda 15 sayılı MHBS-nin təsirini qiymətləndirir və yeni standartı tələb edilən tarixdə qəbul etməyi planlaşdırır.

1 sayılı MUBS "Açıqlama təşəbbüsü" (Düzəlişlər)

1 sayılı "Maliyyə hesabatlarının təqdimatı" MUBS-a düzəlişlər 1 sayılı MUBS-un tələblərini əhəmiyyətli dəyişmədən izah edir. Düzəlişlər aşağıdakıları izah edir:

- ▶ 1 sayılı MUBS-da əhəmiyyətlik tələbləri;
- ▶ Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat(lar)da və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xüsusi sətir elementləri bir-birindən ayrılı bilər;
- ▶ Müəssisələr maliyyə hesabatlarında təqdim etdikləri qeydlərin ardıcılığını öz ixtiyarlarına görə seçə bilər;
- ▶ Kapital metodundan istifadə etməklə uçota alınmış asılı müəssisələrin və birgə müəssisələrin digər məcmu gəlirdə payı ümumi şəkildə, bir sətir elementi kimi təqdim edilməli və mənfəət və ya zərərdə sonradan yenidən təsnif ediləcək və ya edilməyəcək maddələr arasında təsnifləşdirilməlidir.

Bundan əlavə, düzəlişlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda və mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat(lar)da əlavə aralıq nəticələr təqdim ediləndə tətbiq edilən tələbləri izah edir. Bu düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Erken tətbiqetməyə yol verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilir.

7 sayılı MUBS "(Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat): məlumatların açıqlanması təşəbbüsündən irəli gələn düzəlişlər"

Düzəlişlər maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə müəssisənin maliyyə fəaliyyəti haqqında təqdim edilmiş məlumatın təkmilləşdirilməsi məqsədini daşıyır. Qrup maliyyə hesabatlarında ediləcək hər hansı dəyişiklikləri və ya düzəlişləri hələ nəzərdən keçirməmişdir (1 yanvar 2017-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir).

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərhlər (davamı)

16 sayılı MUBS və 38 sayılı MUBS "Münasib köhnəlmə və amortizasiya metodlarına aydınlığın getirilməsi" (Düzəlişlər)

Düzəlişlər 16 sayılı MUBS-un və 38 sayılı MUBS-un aşağıdakı prinsipinə aydınlıq gətirir: gəlirlər aktivin istifadəsi vasitəsilə sərf edilmiş iqtisadi faydaların deyil, biznesin (aktivin daxil olduğu) həyata keçirilməsindən əldə edilən iqtisadi faydaların sxemini əks etdirir. Nəticədə, gəlirlərə əsaslanan metod əmlak, qurğu və avadanlıq üzrə köhnəlmənin hesablanması üçün istifadə edilə bilməz və yalnız çox məhdud hallarda qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya hesablamaq üçün istifadə edilə bilər. Düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə perspektiv qaydada tətbiq edilir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Qrup uzunmüddətli aktivlər üzrə amortizasiya hesablamaq üçün gəlirlərə əsaslanan metoddan istifadə etmir, buna görə də bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

16 sayılı MHBS "İcarələr"

16 sayılı MHBS-də MHBS əsasında hesabat hazırlayanların icarələri necə tanımalı, ölçməli, təqdim etməli və açıqlamalı olduğu göstərilir. Standart, icarə müddəti 12 ay və ya daha az olduğu və ya müvafiq aktivin dəyəri az olduğu hallar istisna olmaqla, icarəyə götürənlərdən bütün icarələr üçün aktivləri və öhdəlikləri tanımağı tələb edən vahid uçot modelini təqdim edir. İcarəyə verənlər isə əvvəlki 17 sayılı MUBS-dan sonra (1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir) çox da dəyişməmiş 16 sayılı MHBS-yə əsaslanan uçota yanaşma tətbiq etməklə icarələri əməliyyat və ya maliyyə icarələri kimi tanımağa davam edir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

2012-2014-cü illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

2012-2014-cü illərdə MHBS-yə illik təkmilləşdirmələr çərçivəsində MUBSK dörd standartda beş düzəliş buraxmışdır. Dəyişikliklər 1 yanvar 2016-cı ildən qüvvəyə minir. Qrup düzəlişlərin heç birini erkən qəbul etməmişdir.

5 sayılı MHBS "Satış üçün nəzərdə tutulan uzunmüddətli aktivlər və fəaliyyəti dayandırılan əməliyyatlar"

Aktivlər (və ya satılıq əməliyyat qrupları) əsasən satılmaqla və ya sahiblərinə çatdırılmaqla silinir. Düzəliş aydınlaşdırır ki, satış metodunun dəyişdirilməsi yeni silinmə planı deyil, ilkin planın davamı sayılır. Bu səbəbdən, 5 sayılı MHBS-nin tələblərinin tətbiqində heç bir fasilə olmamışdır. Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq olunmalıdır.

7 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri: Açıqlamalar"

Düzəlişdə izah edilir ki, haqqı daxil edən xidmət müqaviləsi maliyyə aktivində davam edən iştirak ola bilər. Açıqlamaların tələb edilib-edilmədiyini qiymətləndirmək üçün müəssisə MHBS 7.B30 və MHBS 7.42C bəndlərində nəzərdə tutulan davam edən iştiraka dair qaydalara uyğun olaraq haqqın və razılaşmanın xüsusiyyətini qiymətləndirməlidir.

Hansı xidmət müqavilələrinin davam edən iştirak olduğunu müəyyən etmək üçün qiymətləndirmə retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Lakin, tələb edilən açıqlamaların müəssisənin ilk dəfə olaraq düzəlişləri tətbiq etdiyi illik dövrdən əvvəl başlayan hər hansı dövr üzrə təqdim edilməsinə ehtiyac yoxdur.

Düzəlişdə izah edilir ki, əgər açıqlamada ən son illik hesabatda təqdim edilən məlumata əhəmiyyətli yenilənmə göstərilərsə, qarşılıqlı əvəzləşdirmə ilə bağlı açıqlama tələbləri qısaldılmış aralıq maliyyə hesabatlarına tətbiq edilmir. Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir.

Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı digər standartı, şərhini və ya düzəlişini erkən qəbul etməmişdir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standart və şərtlər (davamı)

2012-2014-cü illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr (davamı)

19 sayılı MUBS "İşçilərə ödənişlər"

Düzəlişdə göstərilir ki, yüksək keyfiyyətli korporativ istiqrazların bazar dərinliyi öhdəliyin yerləşdiyi ölkə deyil, öhdəliyin ifadə edildiyi valyuta əsasında qiymətləndirilir. Həmin valyutada yüksək keyfiyyətli korporativ istiqrazlar üçün dərin bazar mövcud olmayanda dövlət istiqraz dərəcələrini istifadə edilməlidir. Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

34 sayılı MUBS "Aralıq maliyyə hesabatları"

Düzəliş göstərir ki, tələb edilən aralıq açıqlamalar ya aralıq maliyyə hesabatlarında, yaxud da aralıq maliyyə hesabatları və daha böyük aralıq maliyyə hesabatına daxil edilən hər hansı sənədlər (məsələn rəhbərliyin şərtləri və risklər haqqında hesabat) arasında qarşılıqlı istinadlar yolu ilə təqdim edilməlidir. Aralıq maliyyə hesabatındakı məlumat istifadəçilər üçün aralıq maliyyə hesabatları ilə eyni şərtlərlə və eyni zamanda açıq olmalıdır. Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

5. Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək mənfəət əldə edən və ya xərclərin yaranmasını nəzərdə tutan, Qrupun rəhbərliyi tərəfindən fəaliyyət nəticələri müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları olan müəssisə komponentləridir.

Qrup məhsul və xidmətlər əsasında biznes vahidləri kimi təşkil edilmiş və iki hesabat seqmentinə ayrılmışdır:

- ▶ neft və qaz – təbii qaz və qaz kondensatının hasilatını əks etdirir;
- ▶ paylaşdırma – təbii qaz və qaz kondensatının nəqlini əks etdirir.

Yuxarıda göstərilən hesabat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri birləşdirilməmişdir.

Qrupun seqmentləri müxtəlif müştərilər üzrə ixtisaslaşan strateji təsərrüfat bölmələridir. Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi haqqında qərarların qəbul edilməsi məqsədilə ayrıca olaraq biznes vahidlərinin nəticələrini izləyir. Əməliyyat seqmentləri arasında köçürmə qiymətləri ya bir-birindən asılı olmayan, ya da asılı olan tərəflər arasında əməliyyatlar kimi həyata keçirilir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2015-ci il tarixinə hesabat seqmentlərinə dair məlumat təqdim olunur:

	Neft və qaz	Paylama	Bölüşdürülməmiş (*)	Silinmələr (**)	Cəmi
Gəlirlər					
Kənar müştərilər	151,473	–	–	–	151,473
Seqment daxili	–	20,046	–	(20,046)	–
Cəmi gəlirlər	151,473	20,046	–	(20,046)	151,473
Köhnəlmə və tükənmə	(50,446)	(3,412)	–	–	(53,858)
Digər xərclər	(12,932)	(3,968)	–	814	(16,086)
Nəqlətmə tarifləri	(23,845)	–	–	19,232	(4,613)
Ümumi və inzibati xərclər	(7,976)	(2,796)	(1,738)	–	(12,510)
Digər əməliyyat gəlirləri	1,758	14	14,418	–	16,190
Faiz gəlirləri	–	2,241	38,577	(35,923)	4,895
Maliyyə xərcləri	(24,292)	(9,700)	(53,981)	31,863	(56,110)
Asılı müəssisələrin nəticəsində pay	–	(5,856)	–	–	(5,856)
Məzənnə fərqi zərər, xalis	(79)	(6,961)	(3,568)	10,523	(85)
Mənfəət vergisi xərci	–	(3,781)	–	–	(3,781)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	33,661	(14,173)	(6,292)	6,463	19,659

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş əməliyyatlar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkətdaxili əməliyyatlar daxildir.

	Neft və qaz	Paylama	Bölüşdürülməmiş (*)	Silinmələr (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiya	–	60,740	–	–	60,740
Digər hesabat seqmentinin aktivləri	2,241,496	2,584,868	3,537,638	(3,209,343)	5,154,659
Cəmi hesabat seqment aktivləri	2,241,496	2,645,608	3,537,638	(3,209,343)	5,215,399
Digər hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(2,169,421)	(1,852,488)	(2,638,603)	3,193,019	(3,467,493)
Cəmi hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(2,169,421)	(1,852,488)	(2,638,603)	3,193,019	(3,467,493)
Əsaslı məsrəflər (***)					
Əlavələr	352,157	1,255,842	64	–	1,608,063
Səhmlərin əldə edilməsi üçün avans ödəmələri	432,610	115,984	–	–	548,594
Tikinti işlərinə aid olan avans ödəmələri	8,021	136,742	–	–	144,763
Cəmi əsaslı məsrəflər	792,788	1,508,568	64	–	2,301,420

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkətdaxili əməliyyatlar daxildir.

(***) Əsaslı məsrəflərə maliyyə alətləri və ya təxirə salınmış vergi aktivləri olmayan uzunmüddətli aktivlərə əlavələr daxildir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 mart 2014-cü ildən (başlanğıc) 31 dekabr 2014-cü ilədək hesabat seqmentləri üzrə məlumat təqdim edilir:

	Neft və qaz	Paylama	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr (**)	Cəmi
Gəlirlər					
Kənar müştərilər	76,894	–	–	–	76,894
Seqment daxili	–	9,561	–	(9,561)	–
Cəmi gəlirlər	76,894	9,561	–	(9,561)	76,894
Xərclər					
Köhnəlmə və tükənmə	(19,731)	(1,402)	–	–	(21,133)
Digər xərclər	(5,501)	(2,464)	–	665	(7,300)
Nəql etmə tarifləri	(10,488)	(2)	–	8,896	(1,594)
Ümumi və inzibati xərclər	(766)	(391)	(332)	–	(1,489)
Digər əməliyyat gəliri	6,551	–	6,571	–	13,122
Faiz gəliri	25	2,184	21,342	(20,213)	3,338
Maliyyə xərcləri	(10,193)	(3,566)	(41,581)	12,625	(42,715)
Asılı müəssisələrin nəticəsində pay	–	(2,749)	–	–	(2,749)
Məzənnə fərqindən zərər, xalis	–	–	(1,955)	–	(1,955)
Mənfəət vergisi xərci	–	(1,211)	–	–	(1,211)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	36,791	(40)	(15,955)	(7,588)	13,208

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş əməliyyatlar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkətdaxili əməliyyatlar daxildir.

	Neft və qaz	Paylama	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiya	–	56,432	–	–	56,432
Digər hesabat seqmentinin aktivləri	1,553,889	1,256,612	2,025,999	(1,999,428)	2,837,072
Cəmi hesabat seqment aktivləri	1,553,889	1,313,044	2,025,999	(1,999,428)	2,893,504
Digər hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(1,516,041)	(711,259)	(2,552,348)	1,988,248	(2,791,400)
Cəmi hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(1,516,041)	(711,259)	(2,552,348)	1,988,248	(2,791,400)
Əsaslı məsrəflər (***)					
Əlavələr	125,323	148,595	60	–	273,978
Səhmlərin əldə edilməsi üçün avans ödəmələri	911,710	335,966	–	–	1,247,676
Tikinti işlərinə aid olan avans ödəmələri	454,662	341,626	–	–	796,288
Cəmi əsaslı xərclər	–	146,846	–	–	146,846
Cəmi əsaslı məsrəflər	1,491,695	973,033	60	–	2,464,788

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkətdaxili əməliyyatlar daxildir.

(***) Əsaslı məsrəflərə maliyyə alətləri və ya təxirə salınmış vergi aktivləri olmayan uzunmüddətli aktivlərə əlavələr daxildir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Coğrafi məlumat

Bütün gəlirlər Azərbaycanda hasil edilən təbii qaz və qaz kondensatının satışından əldə edilmişdir.

Maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri çıxılmaqla əhəmiyyətlik kəsb edən uzunmüddətli aktivlər aşağıda hər bir fərdi ölkə üçün ayrıca olaraq təqdim edilir:

	2015	2014
Azərbaycan	2,594,078	1,704,621
Türkiyə	1,756,526	468,918
Gürcüstan	342,616	272,451
İsveçrə	60,740	56,432
Cəmi	4,753,960	2,502,422

Analiz aktivlərin yerləşməsi əsasında aparılmışdır.

6. Neft-qaz aktivləri

Neft-qaz aktivlərinin balans dəyərindəki hərəkətlər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Neft-qaz hasilatı aktivləri	Boru kəməri aktivləri	Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər	Cəmi
Maya dəyəri				
31 mart 2014-cü il	-	-	-	-
Birgə layihələrdə bölünməmiş payın alınması	430,079	74,207	14,273	518,559
Əlavələr	12,619	266	2,093	14,978
31 mart 2014-cü il	442,698	74,473	16,366	533,537
Əlavələr	29,858	845	1,084	31,787
31 dekabr 2015-ci il	472,556	75,318	17,450	565,324
Yığılmış amortizasiya və köhnəlmə				
31 mart 2014-cü il	-	-	-	-
Dövr üzrə xərc	(19,182)	(1,402)	(549)	(21,133)
31 dekabr 2014-cü il	(19,182)	(1,402)	(549)	(21,133)
İl üzrə xərc	(49,226)	(3,398)	(1,234)	(53,858)
31 dekabr 2015-ci il	(68,408)	(4,800)	(1,783)	(74,991)
Xalis balans dəyəri				
31 dekabr 2015-ci il	404,148	70,518	15,667	490,333
31 dekabr 2014-cü il	423,516	73,071	15,817	512,404

Neft-qaz hasilatı aktivləri

Neft-qaz hasilatı aktivlərinin məbləği Qrupun Şah Dəniz ("ŞD") layihəsində neft-qaz aktivlərinin 6.67% payından ibarətdir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

6. Neft-qaz aktivləri (davamı)

Boru kəmərinin aktivləri

Boru kəmərinin dəyəri CQBK üzrə tikinti və kapitallaşdırılmış texniki xidmət xərclərində Qrupun 6.67% payından ibarətdir.

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə kapitallaşdırılmış xərclər Qrupun ŞD və CQBK layihələrinin məqsədləri üçün istifadə edilən aktivlərin istismardan çıxarılmasına aid olan xərclərdə 6.67% payından ibarətdir. Daha ətraflı məlumat 17-ci Qeyddə təqdim edilir.

7. Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri

Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	<u>İşlənilmə xərcləri</u>	<u>Tamamlan- mamış tikinti</u>	<u>Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər</u>	<u>Cəmi</u>
31 mart 2014-cü il	–	–	–	–
Birgə layihələrdə bölünməmiş payın alınması	449,630	54,534	18,125	522,289
Törəmə müəssisənin alınması	–	206,828	–	206,828
Əlavələr	108,223	148,205	2,572	259,000
31 dekabr 2014-cü il	557,853	409,567	20,697	988,117
Əlavələr	309,783	1,254,682	11,811	1,576,276
31 dekabr 2015-ci il	867,636	1,664,249	32,508	2,564,393
Xalis balans dəyəri				
31 dekabr 2015-ci il	867,636	1,664,249	32,508	2,564,393
31 dekabr 2014-cü il	557,853	409,567	20,697	988,117

İşlənmə xərcləri

İşlənmə xərcləri Şahdəniz İnkişaf layihəsinin 2-ci mərhələsi ilə bağlı xərclərdən ibarətdir.

Tamamlanmamış tikinti

31 dekabr 2015-ci il tarixinə bu məbləğə TANAP-ın tikintisi və CQBK sisteminin genişləndirilməsi ilə birbaşa bağlı olan, müvafiq olaraq, 1,501,908 ABŞ dolları (2014-cü il – 322,080 ABŞ dolları) və 162,341 ABŞ dolları (2014-cü il – 87,487 ABŞ dolları) məbləğində xərclər daxildir. TANAP-ın tikintisi ilə bağlı olan məbləğə layihənin idarə edilməsi xidmətlərinin xərcləri, işin erkən görülməsi xərcləri, torpağın alınması üçün xərclər, əmək haqqı xərcləri və boru kəmərinin tikintisi ilə birbaşa əlaqəli olan digər xərclər daxildir.

Kapitallaşdırılmış borc öhdəlikləri üzrə xərclər

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrup tamamlanmamış tikinti və inkişaf xərcləri daxilində 54,003 ABŞ dolları məbləğində (2014-cü il – sıfır) borc öhdəlikləri üzrə xərcləri kapitallaşdırmışdır. Daha ətraflı məlumat 16-cı Qeyddə təqdim edilir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

8. Avans ödənişləri

Avans ödənişləri 31 dekabrda aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2015	2014
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri	1,344,882	796,288
Tikinti işləri ilə bağlı digər ödənişlər	291,609	146,846
	1,636,491	943,134

Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri

Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri 887 milyon ABŞ dolları (2014-cü il – 454 milyon ABŞ dolları) məbləğində AzSD-yə və 458 milyon ABŞ dolları (2014-cü il – 342 milyon ABŞ dolları) məbləğində AzSCP-yə, müvafiq olaraq, ŞD HPBS və CQBK layihələrində 10% paylarının alınması üçün avans ödənişlərindən ibarətdir və qeyri-maliyyə aktivləri hesab olunur. Daha ətraflı məlumat 25-ci Qeyddə təqdim edilir.

9. Asılı müəssisəyə investisiyalar

31 dekabr 2015-ci il tarixində Qrupun TAP AG-də iyirmi faizlik (20%) payı olmuşdur. TAP AG Şahdəniz təbii qazının Avropa ölkələrinə çatdırılması məqsədilə qazın Yunanıstan/Türkiyə sərhədindən Cənubi İtaliyaya nəql edilməsi infrastrukturunun qurulması və istismarına görə məsuliyyət daşıyır. Qrup müəssisənin maliyyə və əməliyyat qərarlarında iştirak etməklə müəssisəyə əhəmiyyətli təsir göstərir.

Qrup 2014-cü ildə AzTAP GmbH-də səhmlərin 100%-ni almaqla TAP AG-də investisiya əldə etmişdir (Qeyd 23).

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun TAP AG-yə investisiyasının balans dəyərində hərəkətlər icmal edilir:

	2015	2014
İlkin balans dəyəri	56,432	-
Asılı müəssisəyə investisiyanın alınması	-	56,671
Asılı müəssisəyə investisiyaya əlavələr	17,500	8,260
Asılı müəssisənin vergidən sonrakı nəticələrində pay	(5,856)	(2,749)
Digər	(1,335)	-
Məzənnə fərqi	(6,001)	(5,750)
	60,740	56,432

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabrda TAP AG-yə investisiyası haqqında ümumi maliyyə məlumatı təqdim edilir:

	2015	2014
Cari aktivlər	160,736	49,600
Uzunmüddətli aktivlər	604,796	390,633
Cari öhdəliklər	(109,262)	(23,033)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(434,211)	(221,665)
	222,059	195,535
Xalis aktivlər		
Qrupun xalis aktivlərdə payı	44,412	39,107
Satınalma zamanı tanınan qudvil	18,872	18,872
Qudvilin çevrilməsi zamanı məzənnə fərqi	(1,209)	(1,547)
Digər	(1,335)	-
	60,740	56,432

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

9. Asılı müəssisəyə investisiyalar (davamı)

31 dekabrda başa çatan dövr üzrə asılı müəssisənin nəticələrində pay:

	2015	2014
Gəlirlər	–	–
Əməliyyat xərcləri	36,391	16,100
Digər gəlir	(592)	(829)
Vergidən əvvəl zərər	35,799	15,271
Mənfəət vergisi üzrə fayda	(6,517)	(1,526)
Asılı müəssisə alındıqdan etibarən dövr üzrə xalis zərər	29,282	13,745
Qrupun xalis zərərlərdə payı	5,856	2,749

10. Kredit üzrə debitor borcları

Kredit üzrə debitor borcları TAP AG-dən 84,977 ABŞ dolları (31 dekabr 2014-cü il – 44,334 ABŞ dolları) və BOTAS-dan 52,520 ABŞ dolları məbləğində debitor borclarından ibarətdir. TAP-a kredit üzrə faiz İsveç federal vergi orqanlarının dərc etdiyi trans-sərhəd səhmdar kreditləri üçün Avro dərəcəsinin üstünə 1% marja gəlməklə hesablanır və 2015-ci ildə 2% (2014-cü il – 3%) olmuşdur. Kreditin müddəti 2043-cü ilin iyul ayında başa çatır. 31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il ərzində əldə edilmiş faiz gəliri 1,335 ABŞ dolları (31 dekabr 2014-cü il – 580 ABŞ dolları) olmuşdur.

BOTAS-dan olan debitor borcuna 28,987 ABŞ dolları məbləğində təxirə salınmış ödəniş və 23,533 məbləğində kredit üzrə debitor borcu daxildir. 1-ci Qeyddə göstəriləyi kimi, alqı-satqı razılaşmasına uyğun olaraq, 13 aprel 2015-ci ildə Qrup TANAP A.Ş.-də səhmlərinin 30%-ni BOTAS-a 168,226 ABŞ dolları ödəniş və 33,645 ABŞ dolları məbləğində təxirə salınmış ödənişə satmışdır. Təxirə salınmış ödəniş üzrə faiz hesablanmır və onun 2020-2021 illərdə ödənilməsi gözlənilir. İkinci tanınma zamanı təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyəri oxşar maliyyə alətləri üçün bazarda borc üzrə faiz dərəcəsinə (3.5%) istifadə etməklə cari dəyər 28,006 ABŞ dolları məbləğində hesablanmışdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il ərzində BOTAS-dan təxirə salınmış ödənişlə bağlı əldə edilmiş gəlir 981 ABŞ dolları məbləğində olmuş və faiz gəlirinin tərkibində tanınmışdır.

Qeyd 25-də göstəriləyi kimi, Maliyyələşdirmə Razılaşmasına uyğun olaraq, TANAP A.Ş.-in 30% səhmləri satıldıqdan sonra Qrup BOTAS-ın TANAP A.Ş.-də 5% səhmlərinə ekvivalent olan 27,950 ABŞ dolları məbləğində ödəniş tələblərini maliyyələşdirmişdir. Kredit üzrə faiz hesablanmır və onun 2021-ci ildə ödənilməsi gözlənilir. İkinci tanınma zamanı oxşar maliyyə alətləri üçün bazarda borc üzrə faiz dərəcəsinə (3.5%) istifadə etməklə cari dəyər 22,737 ABŞ dolları məbləğində hesablanmış və kreditin ədalətli dəyəri ilə balans dəyəri arasında 5,213 ABŞ dolları məbləğində fərq mənfəət və zərərdə tanınmışdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə BOTAS-dan alınacaq kreditlə əlaqədar əldə edilmiş faiz gəliri 796 ABŞ dolları məbləğində (2014-cü il – sıfır) olmuşdur.

11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri 31 dekabrda aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2015	2014
Bankda olan pul vəsaitləri, ABŞ dolları	254,228	202,472
Bankda olan pul vəsaitləri, Avro	332	9,726
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	254,560	212,198

Bankda olan pul vəsaitlərinə əsasən müddəti bir aydan çox olmayan və 1.95% (31 dekabr 2014-cü il – 1.6%-2.5% arasında) effektiv faiz dərəcəsi hesablanan 535 ABŞ dolları (31 dekabr 2014-cü il: 194,832 ABŞ dolları) məbləğində müddətli depozitlər daxildir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər (davamı)

Depozitlər

2015-ci il ərzində Qrup 350 milyon ABŞ dolları məbləğində müddəti bir il olan müddətli depozitlər yerləşdirmişdir. Depozitin bütün qalığı 31 dekabr 2015-ci il tarixinə tamamilə istifadə edilmişdir.

12. Debitor borcları

Debitor borcları 31 dekabrda aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2015	2014
AzSD üzrə debitor borcları	–	21,554
AQTŞ üzrə debitor borcları	9,760	5,178
ŞD Operatoru üzrə debitor borcları	4,401	5,127
SOCAR MİƏİ üzrə debitor borcları	3,606	–
Digər debitor borcları	1,237	4,961
Cəmi debitor borcları	19,004	36,820

ŞD Operatoru üzrə debitor borcları başlanğıcdan hesabat tarixinədək Qrupun ŞD Operatoruna ödədiyi ödəmə tələblərinin ŞD Operatorunun hesabatda göstərdiyi faktiki xərclərdən artıq olan hissəsindən ibarətdir.

Xam neftin satışı üzrə vasitəçilik razılaşmasına uyğun olaraq Qrup SOCAR-ın törəmə müəssisəsi olan SOCAR MİƏİ-ni Şahdəniz HPBS-ile əlaqədar ticarət və marketing agentini təyin etmişdir. SOCAR MİƏİ Qrupdan satılmış xam neftin dəyərinin 0.5%-i dərəcəsində (Əlavə Dəyər Vergisi ("ƏDV") daxil) agentlik və marketing xidmətləri üçün komissiya haqlarını tutur. SOCAR MİƏİ-dən olan debitor borcları üçüncü tərəflərə satılmış və 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupa ödənişi köçürülməmiş neftlə bağlıdır.

13. Mal-material ehtiyatları

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü illərdə mal-material ehtiyatları Qrupun ŞD operatorunun hesabatda göstərdiyi mal-material ehtiyatlarındakı payından ibarətdir.

14. Digər cari aktivlər

Digər cari aktivlər 31 dekabrda aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2015	2014
ƏDV üzrə debitor borcu	31,637	25,966
Digər aktivlər	6,287	12,248
Cəmi digər cari aktivlər	37,924	38,214

15. Nizamnamə kapitalı və digər ehtiyatlar

Səhm kapitalı

31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrupun səhm kapitalına 1,344,900 ABŞ dolları məbləğində əlavə kapital qoyuluşu edilmişdir. 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərində Şirkətin səhm kapitalı nominal dəyəri, müvafiq olaraq, 14,449 ABŞ dolları və 1,000 ABŞ dolları olan təsdiq olunmuş, buraxmış və tam ödənilmiş 100 adi səhmdən ibarət olmuşdur. Hər bir səhm səhmdara bir səs hüququ verir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

15. Nizamnamə kapitalı və digər ehtiyatlar (davamı)

Digər ehtiyatlar

Qeyd 1-də göstəriləyi kimi, 13 aprel 2015-ci ildə Qrup TANAP A.Ş.-də 30% səhmlərini BOTAŞ-a satmışdır. Cəmi ödəniş BOTAŞ-ın 168,226 ABŞ dolları məbləğində ödədiyi nağd vəsaitdən və 28,006 ABŞ dolları məbləğində təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyərindən ibarət olmuşdur (Qeyd 10). Bundan başqa, 16 aprel 2015-ci ildə Qrup TANAP A.Ş.-də 12% səhmlərini BP-yə 97,423 ABŞ dolları məbləğində nağd vəsaitə satmışdır. Satılmış səhmlərin xalis balans dəyəri (338,831 ABŞ dolları) və BOTAŞ və BP-dən alınmış ödənişin ədalətli dəyəri arasındakı fərq 45,176 ABŞ dolları məbləğində digər ehtiyatlarda törəmə müəssisədə payın satışı üzrə zərər kimi tanınmışdır.

16. Uzunmüddətli borc öhdəlikləri və Dövlət qrantı

ARDNF-yə verilmiş bondlar

Qeyd 1-də göstərilən layihələrdə Qrupun pay alışıların maliyyələşdirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 fevral 2014-cü il tarixli Fərmanı ilə vacib sosial-iqtisadi layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün təsis edilmiş dövlət fondu olan ARDNF-yə tapşırılmışdır. Fərmana müvafiq olaraq, 2014-cü ildə Qrup ARDNF-yə 10 illik müddəti olan cəmi 2,516,996 ABŞ dolları məbləğində bondlar buraxmışdır. Bond prospektində 1% + 6 aylıq LIBOR faiz dərəcəsi nəzərdə tutulmuşdur. Faizin ödənilməsi 2021-ci ildən 2024-cü ilədək yarımillik hissələrlə aparılmalıdır.

İlkin tanınmada Qrup bondun ədalətli dəyərini oxşar maliyyə alətləri üçün bazar dərəcəsinə istifadə etməklə (4.5% + 6 aylıq LIBOR) hesablamışdır və bondun ədalətli dəyəri ilə balans dəyəri arasındakı 704,270 ABŞ dolları məbləğində fərqi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda dövlət qrantı kimi tanımışdır.

31 dekabr 2015-ci ildə başa çatan il ərzində hesablanmış cəmi faiz 99,641 ABŞ dolları (31 dekabr 2014-cü il – 42,715 ABŞ dolları) məbləğində olmuşdur. 31 dekabr 2015-ci ildə başa çatan il ərzində Qrup tamamlanmamış tikinti və inkişaf xərclərinin daxilində 50,852 ABŞ dolları məbləğində borc öhdəlikləri üzrə xərcləri kapitallaşdırmışdır (2014-cü il – sıfır).

31 dekabr 2015-ci ildə başa çatan il ərzində Qrup 14,418 ABŞ dolları məbləğində dövlət qrantından gəlir tanımış və bu məbləğ digər gəlirin tərkibinə daxil edilmişdir (31 dekabr 2014-cü il – 6,571 ABŞ dolları).

BOTAŞ və BP-dən kredit

2015-ci ildə imzalanmış Müddətli Kredit Xətti haqqında Razılaşmaya uyğun olaraq, TANAP A.Ş.-in səhmdarları TANAP layihəsinə aid olan əsaslı məsrəflərdə paylarını maliyyələşdirmək üçün kredit xəttini təqdim etmək öhdəliyini götürmüşlər. 31 dekabr 2015-ci ildə başa çatan il ərzində BOTAŞ və BP-dən alınmış kreditlərin cəmi məbləği, müvafiq olaraq, 167,700 ABŞ dolları və 67,080 ABŞ dolları olmuşdur. Kreditlər üzrə 5.5% + 1 aylıq LIBOR dərəcəsi ilə faiz hesablanır. 31 dekabr 2015-ci ildə başa çatan il ərzində çəkilmiş cəmi 3,151 ABŞ dolları məbləğində faiz xərcləri aktivin maya dəyərinin tərkibində kapitallaşdırılmışdır.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

17. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər

Qrup neft-qaz avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı hüquqi və praktiki təcrübədən irəli gələn öhdəlik daşıyır. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə əlaqəli öhdəliklər üzrə ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014
İlkin balans dəyəri	37,063	-
Birgə layihələrdə bölünməmiş payın alınması	-	32,398
Dövr ərzində əlavə öhdəlik	14,336	4,665
Cari dəyər diskontunun ləğv edilməsi	2,108	-
Diskont dərəcəsinin nəzərdən keçirilməsinin təsiri	(1,441)	-
Qalıq balans dəyəri	52,066	37,063

Şahdəniz HPBS-nin və CQBK "Tranzit ərazisinə malik ölkənin hökuməti ilə saziş" (TƏMÖH) müddəalarına uyğun olaraq, bütün Podratçı Tərəflər Şahdəniz HPBS-nin və CQBK TƏMÖH müddəti başa çatandan sonra tikinti aktivlərinin istismardan çıxarılması və sökülməsini maliyyələşdirmək üçün istifadə ediləcək ləğv etmə fonduna qoyuluşlar etmək öhdəliyini daşıyırlar.

Şahdəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, istismardan çıxarma fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin 10%-dən artıq ola bilməz. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər hər maliyyə ilinin sonunda artıq istifadədə olan aktivlərlə bağlı çəkilmiş əsaslı məsrəflər əsasında qiymətləndirilir. Şahdəniz HPBS-də istifadə edilən hasilat qurğularının ləğv edilməsi üçün təxmin edilən diskontlaşdırılmamış xərcdə Qrupun payı 31 dekabr 2015-ci il tarixinə 132,759 ABŞ dolları (2014-cü il – 101,619 ABŞ dolları) olmuşdur.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupun CQBK qurğularının istismardan çıxarılması ilə bağlı gözlənilən diskont edilməmiş xərclərdə payı 10,301 ABŞ dolları (2014-cü il – 7,643 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup ESHA-nın qüvvəsinə xitam veriləndə istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 2.5% (2014-cü il – 2%) inflyasiya dərəcəsindən və öhdəliyi diskont etmək üçün pulların vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etmişdir.

18. Ticarət və digər kreditör borcları, hesablanmış öhdəliklər

Ticarət və digər kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər əsas etibarlı ilə 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə Şahdəniz layihəsinin 2-ci Mərhələsinin işlənməsi, CQBK-nin genişləndirilməsi və TANAP boru kəməri sistemlərinin tikintisi ilə bağlı olan öhdəliklərdən ibarətdir.

19. Gəlirlər, hesablanmış gəlirlər və təxirə salınmış gəlirlər

Gəlirlər

Qrupun gəlirləri 31 dekabrda başa çatan il üzrə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2015	2014
Qazın satışından gəlirlər	95,847	47,503
Xam neftin satışından gəlirlər	55,626	29,391
	151,473	76,894

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq neft və qazdan əldə edilən mənfəət hər bir təqvim rübünün sonuna Podratçı Tərəflərin əldə etdiyi vergidən sonrakı real səmərəlilik dərəcəsinə müvafiq olaraq Hökumət və Podratçı Tərəflər arasında paylaşdırılır. 2014-cü il və 2015-ci ilin üç rübü ərzində neft və qaz mənfəəti 55% və 45% nisbəti ilə Dövlətin xeyrinə bölüşdürülmüşdür. 2015-ci ilin dördüncü rübündə bölgü 55% və 45% nisbəti ilə Podratçı tərəflərin xeyrinə aparılmışdır.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

19. Gəlirlər, hesablanmış gəlirlər və təxirə salınmış gəlirlər (davamı)

Hesablanmış gəlirlər

31 dekabr 2015-ci il tarixində 3,119 ABŞ dolları (2014-cü il – 13,118 ABŞ dolları) məbləğində hesablanmış gəlirlərin qalığı Ceyhan terminalında çıxarılmış və Qrupun payına düşən həcmələr arasındakı fərqdən irəli gələn xam neftin Qrupdakı anderliftindən ibarətdir.

Təxirə salınmış gəlirlər

31 dekabr 2015-ci il tarixində təxirə salınmış gəlirlərin 5,283 ABŞ dolları (2014-cü il – 7,662 ABŞ dolları) məbləğində qalığı Bakı-Tbilisi-Ceyhan marşrutu ("BTC") üzrə çıxarılmış və Qrupun payına düşən həcmələr arasındakı fərqdən irəli gələn xam neftin Qrupdakı overliftindən ibarətdir.

20. Satışların maya dəyəri

31 dekabr tarixində tamamlanan il üzrə Qrupun satışlarının maya dəyəri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Qeyd	2015	2014
Köhnəlmə və tükənmə	6	53,858	21,133
Digər xərclər		16,086	7,300
		69,944	28,433

21. Vergilər

Şahdəniz layihəsi cərcivəsində vergilərin tutulması

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq podratçı tərəflər ŞD layihəsi əsasında əməliyyatlara aid olan mənfəət vergilərinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Həmin müddəalara uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət orqanı Dövlət büdcəsinə hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisini ödəyir və müvafiq məbləğin əvəzini dövlətə aid olan kondensat və təbii qazla qaytarır. Müvafiq olaraq ŞD HPBS-in podratçı tərəfi olaraq Qrup Azərbaycan mənfəət vergisi öhdəliyi daşıyır və eyni zamanda əlavə mənfəət neftini almaq hüququna malikdir. 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixində başa çatan illər ərzində Qrup ŞD HPBS-nin əməliyyatları üzrə mənfəət vergiləri olmamışdır.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq Qrup müəyyən standart əməliyyat vergilərindən, o cümlədən Azərbaycanın əlavə dəyər vergisindən azaddır.

CQBK layihəsi cərcivəsində vergilərin tutulması

SGC Midstream MMC vergi orqanları qarşısında vergilərlə bağlı bütün məsələlərdə CQBK şirkətini özünün təmsilçisi seçmişdir, belə ki, Qrup Azərbaycan ESHA-ya uyğun olaraq vergi seçən səhmdar deyildir. CQBK şirkəti gəlir və çıxımlarına və nəql etdiyi təbii qaza görə Azərbaycanda mənfəət vergisinə və Gürcüstanda minimal vergiyə görə məsuliyyət daşıyır. Bu vergilər vergi seçməyən səhmdarlara, o cümlədən Qrupa aid edilə bilər.

Aşağıdakı vergilər tətbiq edilmişdir:

- ▶ Azərbaycanda sabit 27% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ Gürcüstanda sabit 25% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ Gürcüstan-Türkiyə sərhədinə çatdırılmış min kub metr qaz üzrə sabit 2.50 ABŞ dolları dərəcəsi ilə Gürcüstanda minimal vergi ("GMV").

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

21. Vergilər (davamı)

Gürcüstanda mənfəət vergisi və minimal vergi

Gürcüstan ESHA-ya uyğun olaraq CQBK şirkəti Gürcüstanda aparılan əməliyyatlardan əmələ gələn gəlirdən təsbit 25% dərəcəsi ilə mənfəət vergisini ödəməlidir. CQBK şirkəti maliyyə ili ərzində vergi tutulan mənfəət əldə etməsə, o, GMV-ni ödəməlidir. Əvvəlki dövrlər üzrə GMV gələcək dövrlərə məhdudiyət qoyulmadan köçürülməli və CQBK şirkətinin Gürcüstanda gələcək mənfəət vergisi öhdəliyinə aid edilməlidir. Qrup ehtimal edir ki, GMV Gürcüstan ESHA əsasında mənfəət vergisini aşağıcaq.

Mənfəət vergisi üzrə ehtiyat əsasən Qrupun 31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə Azərbaycan mənfəət vergisi xərcində, Gürcüstan minimal vergi xərcində və CQBK şirkətinin təxirə salınmış vergi xərcində payından ibarətdir.

CQBK şirkətinin təxirə salınmış vergi öhdəlikləri MHBS və ESHA əsasında uçot prinsipləri arasındakı fərqlərdən (hesablamalar və kassa prinsipi) irəli gələn müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır.

22. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Əlaqəli tərəf	31 dekabr 2015-ci il tarixinə				31 dekabr 2015-ci ildə başa çatan il üzrə	
	Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	Nizamnamə kapitalı	Avans ödənişləri	Debitor borcları	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər
ARDNF (Qeyd 16)	1,953,942	-	-	-	-	-
SOCAR	-	708,001	-	-	659,001	-
İN	-	736,899	-	-	685,899	-
AzSD	-	-	887,272	-	21,554	432,611
AzSCP	-	-	457,610	-	-	115,983
SOCAR MİƏİ	-	-	-	3,606	-	253
AQTŞ	-	-	-	9,760	69,851	-
Cəmi	1,953,942	1,444,900	1,344,882	13,366	1,436,305	548,847
Cəmi kateqoriya üzrə	2,191,873	1,444,900	1,636,491	19,004		

Əlaqəli tərəf	31 dekabr 2015-ci il tarixinə				31 mart 2014-cü ildən (başlanğıc) 31 dekabr 2014-cü ilədək	
	Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	Nizamnamə kapitalı	Avans ödənişləri	Debitor borcları	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər
ARDNF (Qeyd 16)	1,854,301	-	-	-	-	2,516,996
SOCAR	-	49,000	-	-	49,000	273,258
İN	-	51,000	-	-	51,000	-
AzSD	-	-	454,661	21,554	-	1,318,967
AzSCP	-	-	341,627	-	-	439,277
AQTŞ	-	-	-	5,178	40,249	-
Cəmi	1,854,301	100,000	796,288	26,732	140,249	4,548,498
Cəmi kateqoriya üzrə	1,854,301	100,000	943,134	36,820		

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

AzSD

31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə AzSD-yə (SOCAR-ın törəmə müəssisəsi) ödənişlər TSASM əsasında ŞD HPBS-də 10% payın alınması üçün ödənilmiş 432,611 ABŞ dolları və AQTŞ-də 8% payın alınması üçün ödənilmiş avanslardan ibarətdir. 31 mart 2014-cü ildən (başlanğıc) 31 dekabr 2014-cü ilədək dövrdə AzSD-yə ödənişlər ŞD HPBS-də 6.67% payın alınması və AQTŞ-də 5.336% payın alınması üçün ödənilmiş 851,339 ABŞ dolları məbləğində vəsait və TSASM əsasında ŞD HPBS-də 10% payın alınması və AQTŞ-də 8% payın alınması üçün ödənilmiş 454,661 ABŞ dolları məbləğində avanslardan və digər avanslardan ibarətdir. Daha ətraflı məlumat 25-ci Qeyddə təqdim edilir.

AzSCP

31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə AzSCP-yə (SOCAR-ın törəmə müəssisəsi) ödənişlər TSASM əsasında CQBK şirkətində 10% payın alınması üçün ödənilmiş 115,983 ABŞ dolları məbləğində avanslardan ibarətdir. 31 mart 2014-cü ildən (başlanğıc) 31 dekabr 2014-cü ilədək dövrdə AzSCP-yə ödənişlər CQBK şirkətində 6.67% payın alınması üçün ödənilmiş 97,650 ABŞ dolları məbləğində vəsait və TSASM əsasında CQBK şirkətində 10% payın alınması üçün ödənilmiş 341,627 ABŞ dolları məbləğində avanslardan ibarətdir. Daha ətraflı məlumat 25-ci Qeyddə təqdim edilir.

AQTŞ

AQTŞ Şahdəniz qazının satılması ilə bağlı marketinq, uçot, billinq, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş şirkətdir. AQTŞ-dən daxilolmalar qazın AQTŞ-yə satılmasından 69,851 ABŞ dolları (31 dekabr 2014-cü il – 40,249 ABŞ dolları) məbləğində alınmış pul vəsaitlərindən ibarətdir.

Baş rəhbərlik heyəti

31 dekabr 2015-ci il tarixinə baş rəhbərlik heyəti Qrupun Direktoru, Direktorun müavini və 3 departament direktorundan (31 dekabr 2014-cü il – Direktor və Maliyyə direktoru) ibarət olmuşdur. Baş rəhbərlik heyətinin üzvlərinə ödənilən məcmu haqq və bu kateqoriya daxilində tam ştat əsası ilə haqq alan müəyyən edilmiş rəhbərlərin sayı aşağıdakı kimidir:

	<u>31 dekabr 2015</u>	<u>31 dekabr 2014</u>
Məcmu haqq	121	63
Şəxslərin sayı	5	2

Həmçinin, 31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup 2014-cü ilin dekabr ayında imzalanmış Operator xidmətləri haqqında razılaşma əsasında cəmi 3,193 ABŞ dolları məbləğində SOCAR Upstream Management International MMC və SOCAR Midstream Operations MMC tərəfindən təqdim edilmiş idarəetmə xidmətləri üçün xərclər çəkmişdir.

23. Müəssisələrin birləşməsi və biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması

TANAP-ın alınması

Qeyd 1-də göstərilirdi kimi, 2014-cü ilin iyul ayında Qrup SOCAR-dan TANAP-ın 100% səhmlərini almışdır. Bu əməliyyat Qrup tərəfindən ümumi nəzarət altında müəssisənin alınması kimi uçota alınmış və birləşdirilmiş müəssisənin aktiv və öhdəlikləri birləşmə baş verdiyi tarixdən payların birləşdirilməsi metodu ilə balans dəyəri ilə tanınmışdır.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Müəssisələrin birləşməsi və biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması (davamı)

TANAP-ın alınması (davamı)

Alış zamanı TANAP-ın müəyyən edilə bilən aktivləri və öhdəlikləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Alış zamanı balans dəyəri
Aktivlər	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	623
Debitor borcları	301
Digər cari aktivlər	744
Neft-qaz aktivləri, xalis	206,828
Avans ödənişləri	11,604
	220,100
Öhdəliklər	
Ticarət və digər kreditor borcları	(18,680)
Hesablanmış öhdəliklər	(16,501)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri	(19,000)
	(54,181)
Balans dəyəri ilə cəmi müəyyən edilə bilən xalis aktivlər	165,919
Kapitala bölüşdürmə	-
Nağd şəkildə ödənilmiş vəsait	165,919

2015-ci il ərzində TANAP Qrupa 1,465 ABŞ dolları (2014-cü il – 1,412 ABŞ dollar) məbləğində xalis mənfəət gətirmişdir.

AzTAP-ın alınması

Qeyd 1-də göstərilirdi kimi, 2014-cü ilin iyul ayında Qrup SOCAR Energy Holdings AG-dən 22 ABŞ dollarına (20 min İsveçrə frankı) AzTAP-ın 100% səhmlərini almışdır. AzTAP SOCAR tərəfindən müstəsna olaraq TAP AG-nin səhmdarı olmaq üçün seçim hüququndan istifadə etməklə təsis edilmişdir. Qrup bu satınalmayı biznes olmayan müəssisənin alınması kimi tanımış və satınalma dəyərini AzTAP-ın fərdi şəkildə müəyyən edilə bilən aktivləri və öhdəlikləri arasında onların nisbi ədalətli dəyərləri əsasında bölüşdürmüşdür.

AzTAP üzrə nəzarət əldə edildiyi tarixdə alış dəyərinin AzTAP-ın müəyyən edilə bilən aktivlər və öhdəliklərinə bölüşdürülməsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Bölüşdürülmüş xərc
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	99
Digər cari aktivlər	65
Asılı müəssisəyə verilmiş kredit	48,549
Asılı müəssisəyə investisiyalar	56,671
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(105,362)
Törəmə müəssisənin xalis aktivləri	22
Nağd şəkildə ödənilmiş vəsait	22

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

24. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri

Maliyyə risk amilləri

Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

(i) Valyuta riski

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. Valyuta riski əsas etibarilə gələcək kommersiya əməliyyatlarından, tanınmış aktivlər və öhdəliklərdən, aktivlər və öhdəliklər funksional valyuta olmayan valyuta ilə ifadə ediləndə, irəli gəlir. Qrupda valyuta riskini azaltmaq üçün rəsmi prosedurlar yoxdur, lakin rəhbərlik iqtisadi meyllər haqqında kifayət qədər yaxşı məlumatlıdır və valyuta risklərini azaltmaq üçün müəyyən addımlar atmışdır. Rəhbərlik Qrupun valyuta riskini hədcəmlir.

Qrupun xarici valyutada əsas maliyyə alətləri kreditlər üzrə debitor borcları və Avro ilə ifadə edilmiş müəyyən pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərindən ibarətdir.

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun vergidən əvvəl mənfəətinin Avro məzənnəsində mümkün dəyişikliyə həssaslığı göstərilir. Cədvəldəki mənfi məbləğ vergidən əvvəl mənfəətdə potensial xalis azalmanı, müsbət məbləğ isə potensial xalis artımı əks etdirir.

Avronun məzənnəsində dəyişikliyin Qrupa təsiri aşağıdakı kimidir:

	ABŞ dolları / Avro məzənnəsinin dəyişməsi	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
2015	12.50% (12.50%)	10,664 (10,664)
	ABŞ dolları / Avro məzənnəsinin dəyişməsi	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
2014	6.23% (6.23%)	3,368 (3,368)

(ii) Faiz dərəcəsi riski

10-cu və 16-cı Qeydlərdə göstəriləni kimi Qrupun əhəmiyyətli faiz hesablanan aktivləri və öhdəlikləri vardır. Mövcud kredit razılaşmaları üzrə faiz dərəcələri müvafiq razılaşmalarda təsbit edilir və İsveç federal vergi orqanlarının (IFVO) dərc etdiyi trans-sərhəd səhmdar kreditləri üçün Avro məzənnəsində və LIBOR-da dəyişikliklərdən asılıdır.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

24. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)

Maliyyə risk amilləri (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə İFVO-ya görə LIBOR və Avro məzənnəsində aşağıda göstərilən dəyişikliyin vergidən əvvəlki mənfəətə təsiri icmal edilir:

2015	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir	
	Artma	Azalma	Artma	Azalma
LIBOR	+0.5	-0.12	(9,900)	2,400
İFVO üzrə Avro məzənnəsi	+0.5	-0.5	297	(297)

2014	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir	
	Artma	Azalma	Artmadan sonra	Azalmadan sonra
LIBOR	+0.2	-0.2	(1,802)	1,802
İFVO-ya görə Avro məzənnəsi	+0.5	-0.5	192	(192)

(iii) Kredit riski

Maliyyə alətləri dəyişən dərəcəyə görə kredit risklərinə məruz qalır. Qrup kredit üzrə debitor borcları, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər və debitor borcları ilə əlaqədar kredit riskinə və qarşı-tərəfin öhdəliklərinin yerinə yetirmədiyini təqdirdə zərərlərə məruz qala bilər.

Qrupun kredit riski 31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə maksimal risk həcmi müvafiq olaraq 406,660 ABŞ dolları və 321,471 ABŞ dolları məbləğində olmaqla, qarşı-tərəfin təəhhüdlərinin yerinə yetirmədiyindən irəli gəlir.

Qrup pul vəsaitlərini kredit etibarlılığı yüksək olan maliyyə institutlarında yerləşdirir. Şirkət yalnız tanınmış, etibarlı üçüncü tərəflərlə ticarət aparır. Qrupun siyasətinə görə, kredit şərtləri ilə kondensat alıb-satmaq istəyən bütün sifarişçilərin kredit qabiliyyətinin yoxlanışı aparılmalıdır. Qaz satışları AQTŞ vasitəsilə güclü maliyyə vəziyyəti olan müəssisələrlə aparılır.

(iv) Likvidlik riski

Qrup vəsaitlərin çatışmazlığı riskini müntəzəm qaydada xalis maliyyə borcu göstəricisini təhlil etməklə nəzarət altında saxlayır. Xalis maliyyə borcu cəmi maliyyə öhdəlikləri və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri arasında yaranan fərqdən ibarətdir. Qrupun məqsədi kreditlərdən istifadə etməklə maliyyələşdirmənin fasiləsizliyi və çevikliyi arasında tarazlığı saxlamaqdır.

Aşağıdakı cədvəllərdə Qrupun müqavilələr üzrə diskontlaşdırılmamış ödənişləri əsasında 31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin müddətlərinin icmalı əks etdirilmişdir:

2015	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditor borcları	–	197,025	–	–	197,025
Hesablanmış öhdəliklər	–	318,759	–	–	318,759
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	–	–	–	3,225,522	3,225,522
	–	515,784	–	3,225,522	3,741,306

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

24. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)

Maliyyə risk amilləri (davamı)

2014	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditor borcları	–	54,896	–	–	54,896
Hesablanmış öhdəliklər	–	131,945	–	–	131,945
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	–	–	–	2,860,020	2,860,020
	–	186,841	–	2,860,020	3,046,861

(v) Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumətin, investorum və kreditorun işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup idarə etdiyi məcmu kapitalı aşağıdakı kimi hesablayır:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 16)	2,191,873	1,854,301
Çıxılın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	(254,560)	(212,198)
Xalis borc	1,937,313	1,642,103
Kapital	1,407,911	102,104
Kapital və xalis borc	3,345,224	1,744,207
Ödəmə qabiliyyəti əmsali	58%	94%

(vi) Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında baş tutacaq əməliyyat əsnasında aktivin satılması üçün qəbul olunacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək məbləği əks etdirir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə etmişdir.

Aşağıdakı cədvəl konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri ilə ədalətli dəyərlərinin siniflər üzrə müqayisəsidir:

	31 dekabr 2015-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	254,560	254,560
Debitor borcları (Qeyd 12)	14,603	14,603
Kredit üzrə debitor borcları (Qeyd 10)	137,497	137,497
Cəmi maliyyə aktivləri	406,660	406,660
Ticarət və digər kreditor borcları (Qeyd 18)	(197,025)	(197,025)
Hesablanmış öhdəliklər (Qeyd 18)	(318,759)	(318,759)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 16)	(2,191,873)	(2,197,326)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(2,707,657)	(2,713,110)

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

24. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)

Maliyyə risk amilləri (davamı)

	31 dekabr 2014-cü il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	212,198	212,198
Depozitlər (Qeyd 11)	33,246	33,246
Debitor borcları (Qeyd 12)	31,693	31,693
Kredit üzrə debitor borcları (Qeyd 10)	44,334	44,334
Cəmi maliyyə aktivləri	321,471	321,471
Ticarət və digər kreditor borcları (Qeyd 18)	(54,896)	(54,896)
Hesablanmış öhdəliklər (Qeyd 18)	(131,945)	(131,945)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 16)	(1,854,301)	(1,854,301)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(2,041,142)	(2,041,142)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- Cari maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin cari olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- Uzunmüddətli sabit dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.

25. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

Şahdəniz HPBS-də iştirak payı ilə bağlı təəhhüdlər

17 dekabr 2013-cü il tarixində Şahdəniz konsorsiumu Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Şahdəniz qaz yatağının işlədilməsinin 2-ci mərhələsi üçün yekun investisiya qərarını elan etmiş və Şahdəniz HPBS-yə Altıncı, Yeddinci və Səkkizinci Əlavələri imzalamışdır. Qrup öz iştirak payına uyğun olaraq Şahdəniz layihəsi ilə əlaqədar xərclərin maliyyələşdirilməsi öhdəliyini daşıyır.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Şahdəniz HPBS üzrə operator bir sıra kapital təəhhüdlərinə və əməliyyat lizinqlərinə qoşulmuşdur. Qrup bu kapital təəhhüdlərin 6.67% hissəsini, müvafiq olaraq, 966,064 ABŞ dolları və 21,727 ABŞ dolları (2014-cü il – 1,255,780 ABŞ dolları və 13,775 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirmişdir. Ləğv edilə bilməyən əməliyyat lizinqləri əsasında gələcək minimal lizinq ödənişlərinin cəmi aşağıda təqdim edilir:

Əməliyyat lizinqi	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
Bir ilədək	6,852	6,848
Bir ildən beş ilədək	14,175	6,875
Beş ildən artıq	700	52
	21,727	13,775

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

25. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

CQBK sisteminin Genişləndirilməsi ilə bağlı təəhhüdlər

Şahdəniz HPBS üzrə Podratçı Tərəflər 17 dekabr 2013-cü il tarixində CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsi üzrə yekun investisiya qərarını vermişdir. CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsinin məqsədi mövcud CQBK sisteminin ötürmə qabiliyyətini artırmaqdır. CQBK sisteminin Genişləndirilməsi ilə əlaqədar Gürcüstanda TANAP-la əlaqəni təmin edəcək əlavə qurğular tikiləcəkdir. Qrup CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsinin tikinti və ilkin əməliyyat mərhələsi ərzində 6.67% hissə üzrə maliyyələşdirmə öhdəliyini daşıyır. CQBK sisteminin Genişləndirilməsi üzrə qalığı büdcə 2,799,000 ABŞ dolları məbləğində təxmin edilir (Qrupun payı: 186,693 AŞ dolları).

TANAP ilə bağlı təəhhüdlər

TANAP-ın inşası

Maliyyə hesabatları tarixində Qrupun TANAP boru kəməri sisteminin inşasını maliyyələşdirmək üçün kapital öhdəliyi vardır. TANAP sisteminin inşası üçün qalığı büdcə 8,111,736 ABŞ dolları (31 dekabr 2014-cü il – 9,269,920 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirilir.

TAP ilə bağlı təəhhüdlər

TAP-ın inşası

Qrup TAP boru kəməri sisteminin inşasının maliyyələşdirilməsi üzrə öhdəlik daşıyır. TAP sisteminin inşasının qalığı büdcəsi 4,337,700 ABŞ dolları (31 dekabr 2014-cü il – 4,781,552 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirilir. Maliyyə hesabatları tarixində Qrupun bu öhdəlikdə payı 867,540 ABŞ dolları (956,310 ABŞ dolları) məbləğində olmuşdur.

AQTŞ, TANAP, TAP və CQBK-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər

BOTAŞ qaz müqaviləsi

BOTAŞ ilə imzalanmış qaz müqaviləsinə əsasən AQTŞ 2016-2019-cu illər ərzində qaz müqaviləsində müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə illik maksimum təqribi 6.6 milyard kub metr qaz təqdim etməlidir.

Mərhələ 2 qaz müqaviləsi

25 oktyabr 2011-ci il tarixində SOCAR və BOTAŞ Şahdəniz layihəsinin ikinci mərhələsi üzrə qazın müəyyən həcmələrinin (2 milyard kub metr birinci çatdırma ili, 4 milyard kub metr ikinci çatdırma ili, 6 milyard kub metr sabitləşmə dövründə) SOCAR tərəfindən BOTAŞ-a satılmasına dair alqı-satqı müqaviləsini ("Mərhələ 2 ASM") imzalamışdır. 2012-ci ilin dekabr ayında SOCAR Mərhələ 2 üzrə ASM-ə dair hüquq və öhdəlikləri AQTŞ-yə ötürmüşdür. Mərhələ 2 BOTAŞ ASM üzrə ilk qaz təchizatının 2018-ci ilin iyul ayında başlaması gözlənilir.

BTC yanacaq qazı ilə bağlı BOTAŞ sazişi

BOTAŞ ilə sazişə əsasən AQTŞ 2016-2019-cu illər ərzində hər il 0.15 milyard kub metr qazı sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

Azərbaycan hökuməti qarşısında qaz öhdəliyi

AQTŞ SOCAR ilə bağladığı sazişə uyğun olaraq sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə 2016-cı və sonrakı illərdə minimum təqribi 1.5 milyard kub metr qaz təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

25. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

AQTŞ, TANAP, TAP və CQBK-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər (davamı)

Gürcüstan hökuməti qarşısında qaz öhdəliyi

Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası ("GNQK") və Gürcüstan hökuməti ilə imzalanmış sazişə əsasən AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə 2016-cı və sonrakı illərdə təqribi 0.5 milyard kub metr qaz təmin etməlidir.

OptionCo ilə alqı-satqı müqaviləsi

AQTŞ-nin OptionCo ilə imzalanmış sazişə əsasən 1 oktyabr 2015-ci il tarixində başlayan və 1 sentyabr 2016-cı il tarixində başa çatan saziş ili ərzində 0.29 milyard kub metr qazla təmin etmək öhdəliyi var. Bundan sonra, 1 oktyabr 2016-cı il tarixində başlayan və 30 sentyabr 2017-ci il tarixində başa çatan növbəti saziş ili ərzində AQTŞ keçən saziş ilində sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə Gürcüstan ərazisindən CQBK vasitəsilə AQTŞ tərəfindən nəql edilmiş qazın maksimum beş faizi həcmində qaz çatdırılmalıdır.

Şahdəniz layihəsinin 2-ci Mərhələsi üzrə Avropa Birliyi ilə uzunmüddətli qaz satış sazişləri (QSS)

2013-cü ilin sentyabr ayında SOCAR Avropa Birliyinin (AB) doqquz alıcısı ilə on AB QSM imzalamışdır və 2013-cü ilin dekabr ayında QSS-lər Şahdəniz HPBS-nin müddəti bitənə qədər AQTŞ-yə ötürülmüşdür (Şahdəniz yatağının hasilat həcmi azalanda yenidən SOCAR-a ötürmək şərti ilə). Başlama tarixi xüsusi mexanizmə ("funneling mechanism") əsasən 1 illik çərçivə dövrü ərzində müəyyən ediləcəkdir: 1 yanvar 2020-ci il tarixindən 1 yanvar 2021-ci il tarixinədək DEPA, Shell, Axpo (PSV) və E.On üçün; 1 iyul 2020-ci il tarixindən 1 iyul 2021-ci il tarixinədək Axpo (WTB), GDF Suez, Gas Natural Fenosa, Enel, Hera və Bulqarqaz üçün. QSS-lər 3 illik hasilatın artırılma müddətini sazişlərdə nəzərdə tutulmuş qaydada və aşağıdakı maksimum illik çatdırılma öhdəlikləri ilə nəzərdə tutur: AXPO (PSV) 0.48 mlrd kub metr, GDF Suez 2.64 mlrd kub metr, Gas Natural Fenosa 0.99 mlrd kub metr, E.ON 1.45 mlrd kub metr, Shell 0.95 mlrd kub metr, Hera 0.3 mlrd kub metr, Enel 0.48 mlrd kub metr, AXPO (WTB) 0.96 mlrd kub metr, Bulqarqaz 0.94 mlrd kub metr, DEPA 1 mlrd kub metr.

Trans-Anadolu Boru Kəməri üzrə Qaz Nəqli Sazişi (TANAP QNS)

AQTŞ hasilatın artırılması dövründə, sazişdə müəyyən olunmuş qaydada, 6.1 milyard kub metr, 6.2 milyard kub metr, 7.2 milyard kub metr və 18 aydan sonra sabitləşmə dövründə 10.5 milyard kub metr illik ehtiyat ötürmə qabiliyyəti ilə və ötürmə qabiliyyətinin ehtiyatı üzrə 100% "daşı və ya ödə" şərti ilə TANAP QNS-nin iştirakçısıdır. Başlama tarixi xüsusi mexanizmə ("funneling mechanism") əsasən müəyyən ediləcək və 1 iyul 2019-cu il tarixindən 1 iyul 2021-ci il tarixinədək olan dövrə təsadüf edəcək.

Trans Adriatik Boru Kəməri üzrə Qaz Nəqli Sazişi (TAP QNS)

AQTŞ 9.08 mlrd kub metr illik ötürmə qabiliyyəti və TAP üzrə İlkin Rezervasiya Mərhələsində müəyyən edilmiş əlavə 0.46 mlrd kub metr illik tənzimlənən ötürmə qabiliyyəti ilə TAP QNS-nin iştirakçısıdır. Planlaşdırılmış başlanma tarixi 1 yanvar 2020-ci il tarixindən 31 dekabr 2020-ci il tarixinədək olan çərçivə dövrünə təsadüf edir.

TAP Təxirə salınmış Qaz Satış Sazişi

AQTŞ SOCAR ilə imzalanmış sazişə əsasən 1 may 2019-cu il tarixindən 31 dekabr 2020-ci il tarixinədək olan dövr ərzində (və ya saziş şərtlərinə uyğun olaraq saziş vaxtından əvvəl xitam verilənədək) 2019-cu ildə təxminən 3.66 mlrd kub metr və 2020-ci ildə 6.4 mlrd kub metr həcmində sazişdə göstərilmiş qiymətlə qaz təmin etmək öhdəliyi daşıyır.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

25. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

AQTŞ, TANAP, TAP və CQBK-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər (davamı)

Bakı-Tbilisi-Ceyhan Şirkəti ("BTC Şirkəti") ilə alqı-satqı müqaviləsi

BTC Şirkəti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən AQTŞ müqavilə başa çatacağı tarixə qədər olan illər ərzində 0.16 milyard kub metr həcmində (BTC-nin illik alışı həcmi azaltmaq hüququ ilə) müqavilədə göstərilmiş düstur əsasında hesablanan qiymətlə qaz təmin etmək öhdəliyi daşıyır.

"Debottlenecking" Alqı-Satqı Müqaviləsi (Şahdəniz yatağında boruların genişlənməsi nəticəsində əlavə hasil edilən qaz üzrə alqı-satqı müqaviləsi)

AQTŞ SOCAR ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən 1 yanvar 2016-cı il tarixindən 30 iyun 2018-ci il tarixinədək olan dövr ərzində müqavilədə göstərilmiş qiymətlə və aşağıdakı həcmərdə qaz təmin etmək öhdəliyi daşıyır: 2016-2017-ci illərdə illik 1.3 mlrd kub metr və 2018-ci ildə isə 0.64 mlrd kub metr.

BOTAŞ Qaz Nəqli Sazişi (BOTAŞ QNS)

TANAP hasilatın artırılması dövründə, sazişdə müəyyən olunmuş qaydada 1.9 milyard kub metr (başlanğıc tarixindən etibarən 12 aylıq dövr), 3.8 milyard kub metr (sonrakı 12 aylıq dövr) və başlanğıc tarixindən 24 ay sonra sabitləşmə dövründə 5.7 milyard kub metr illik ehtiyat ötürmə qabiliyyəti ilə BOTAŞ QNS-nin iştirakçısıdır. Başlanğıc tarixi 1 may 2018-ci il tarixindən (daxil olmaqla) 30 iyun 2018-ci il tarixinədək (daxil olmaqla) olan dövrə təsadüf edəcək.

SOCAR Qaz Nəqli Sazişi (SOCAR QNS)

Bu QNS-ə uyğun olaraq, başlanğıc tarixi (6 mart 2036-cı il) daxil olmaqla həmin gündən etibarən SOCAR TAP AG-yə sazişdə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə hər bir giriş və çıxış məntəqəsində ehtiyat ötürmə qabiliyyətinin hər bir qeydiyyatı ilə bağlı faktiki aylıq ödəniş məbləğini ödəyəcək. TAP AG SOCAR-a yuxarıda göstərilən müvafiq giriş və çıxış məntəqələrində təbii qazın nəql edilməsi üçün bir qaz günü üçün kVs (kilovat/saat) ilə ifadə edilmiş maksimum qaz sərfinə bərabər olan ehtiyat ötürmə qabiliyyətini təmin edəcək: Kipoi giriş məntəqəsində – bir qaz günü üçün 287,318,605 kVs; SRG çıxış məntəqəsində – bir qaz günü üçün 242,999,147 kVs; Komotini çıxış məntəqəsində – bir qaz günü üçün 44,319,458 kVs.

Çərçivə Sazişi

17 dekabr 2013-cü il tarixində AQTŞ SOCAR ilə QSS-lərin Novasiyası və Ötürmə Qabiliyyətinin Transferi ilə əlaqədar Çərçivə Sazişi üçün Qaydalar Protokolu ("Qaydalar Protokolu") imzalanmışdır. Qaydalar Protokolunun qüvvəyə minməsi məqsədilə SOCAR ilə yekun Çərçivə Sazişinin imzalanması haqqında danışıqlar aparılmışdır. Çərçivə Sazişi 2036-cı ildən sonra uzunmüddətli QSS-lərin ötürülməsinə və QNS-lər üzrə ötürmə qabiliyyətinin AQTŞ-dən SOCAR-a köçürülməsinə aiddir. Çərçivə Sazişi 19 oktyabr 2015-ci il tarixində imzalanmışdır.

Təxirə Salınmış Alqı-Satqı Müqaviləsi üzrə təəhhüd ("TSASM")

2014-cü ilin iyul ayında Qrup Şahdəniz layihəsində 10% iştirak payının və AQTŞ-də 8% iştirak payının AzSD-dən və CQBK şirkətində 10% iştirak payının AzSCP-dən alınması üçün TSASM imzalanmışdır. Müqavilənin müddəalarına uyğun olaraq Qrup bu alışıqlar üçün AzSD-yə və AzSCP-yə avans ödənişləri etməlidir, nəzarət isə müqavilənin qüvvəyə minməsi üçün zəruri şərtləri yerinə yetirilməklə 2023-cü ilin mart ayında Qrupa keçməlidir. 31 dekabr 2015-ci il tarixində Qrup AzSD-yə 536,087 ABŞ dolları (2014-cü il – 559,754 ABŞ dolları) məbləğində ödənişlər etmək və 31 dekabr 2020-ci ilədək AzSD-nin Şahdəniz layihəsinin 2-ci mərhələsi ilə əlaqədar ödəmə tələblərinə bərabər irəliləyiş ödənişləri etmək öhdəliyini daşıyır. Bundan əlavə, Qrup 31 dekabr 2020-ci ilədək AzSCP-nin CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsi ilə əlaqədar ödəmə tələblərinə bərabər irəliləyiş ödənişləri etmək öhdəliyini daşıyır.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

25. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

BOTAŞ ilə maliyyələşdirmə müqaviləsi ("Maliyyələşdirmə Müqaviləsi") üzrə təəhhüd

BOTAŞ tərəfindən TANAP A.Ş.-dən səhmlər alındıqdan sonra 26 may 2014-cü il tarixində SOCAR və BOTAŞ BOTAŞ-ın TANAP A.Ş.-dəki 5 faiz səhmlərini maliyyələşdirməsi məqsədilə maliyyələşdirmə müqaviləsi imzalamışdır. 13 mart 2015-ci il tarixində Qrup SOCAR və BOTAŞ ilə maliyyələşdirmə müqaviləsi üzrə bütün hüquq və öhdəliklərin SOCAR-dan Qrupa ötürülməsi barədə novasiya müqaviləsi imzalamışdır. BOTAŞ ilə razılaşmaya uyğun olaraq, Qrup, TANAP əməliyyatlara başlayana qədər, TANAP A.Ş.-nin gələcək ödəniş tələblərində BOTAŞ-ın 5 faizlik payını maliyyələşdirmək üçün BOTAŞ-a faizsiz kredit vermək öhdəliyini daşıyır.

Şahdəniz HPBS və AQTŞ-dəki paylarla əlaqədar ASM üzrə şərti öhdəliklər

2014-cü ilin iyul ayında Qrup Şahdəniz layihəsində 6.67% payı, AQTŞ-də səhmlərin 5.336%-ni və CQBK şirkətində səhmlərin 6.67%-ni AzSD və AzSCP ilə imzalanmış 29 aprel 2014-cü il tarixli alqı-satqı müqaviləsi əsasında almışdır. Həmin paylar və səhmlər AzSD və AzSCP tərəfindən, müvafiq olaraq, Statoil Shah Deniz A.S. və Statoil Azerbaijan A.S. ilə imzalanmış alqı-satqı müqaviləsi əsasında alınmışdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixində AzSD ilə Statoil Shah Deniz A.S. ("Statoil") arasında alqı-satqı qiymətinin müəyyən edilməsi ilə əlaqədar 29 milyon ABŞ dolları məbləği ilə bağlı mübahisə yaranmışdır. Tərəflər alqı-satqı müqaviləsinin şərtlərinin tələblərinə əsasən, mübahisənin həlli üçün müstəqil ekspertin cəlb edilməsinə razılaşmışlar. 17 fevral 2016-cı il tarixində müstəqil ekspert bu nəticəyə gəlmişdir ki, sözü gedən alqı-satqı qiymətinə Statoil-in xeyrinə 15 milyon ABŞ dolları (ilkin olaraq cəmi tələb edilən 29 milyon ABŞ dolları məbləğindən) məbləğində düzəliş edilməlidir. Ekspertin qərarı AzSD və Statoil üçün mütəəddir və aşağıdakı hallar istisna olmaqla tərəflər alqı-satqı qiymətinə düzəlişin edilməsi barədə ekspert rəyinə etiraz edə bilməzlər: (i) əyani səhvin və ya saxtakarlığın mövcudluğu; (ii) onun qərarına mənfi təsir göstərə biləcək maddi marağın və ya vəzifənin olması; və ya (iii) ekspert tərəfindən məsələnin əhatə dairəsindən kənara çıxan qərarın verilməsi. Lakin AzSD və AzSCP ASM-in sızma və zərərin ödənilməsi müddəəsi əsasında Statoil-a qarşı 19 milyon ABŞ dolları məbləğində əks-iddia qaldırmışlar. AzSD və AzSCP hesab edir ki, bu məsələ müstəqil ekspertin səlahiyyətlərinə daxil deyil. Mübahisə son nəticədə Statoil-un xeyrinə həll olunarsa, AzSD Statoil-a 15 milyon ABŞ dolları məbləğində ödəniş verməli və Qrup həmin məbləği AzSD-yə kompensasiya etməlidir. Rəhbərlik hesab edir ki, məsələnin həlli Qrupa əlavə öhdəliyin yaranması ilə nəticələnməyəcək və bu səbəbdən də, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında 15 milyon ABŞ dolları məbləğində öhdəlik tanınmamışdır.

26. Cari biznes mühiti

Azərbaycan iqtisadiyyatı

Qrupun əməliyyatları əsasən Azərbaycan və Türkiyə Respublikalarında həyata keçirilir. Yeni inkişaf edən bazar iqtisadiyyatı dövləti olduğu üçün, Azərbaycan Respublikası hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatına xas olan inkişaf etmiş biznes və tənzimləyici infrastrukturunu yaratmaqdadır.

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa, hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə bu islahatlar və dəyişikliklərdən, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən asılıdır.

Xam neftin qiymətinin xeyli aşağı düşməsinin nəticəsində Azərbaycan manatı 21 fevral 2015-ci il tarixində ABŞ dollarına qarşı 34% devalvasiya etmişdir. Devalvasiyadan əvvəl və sonra olan məzənnələr müvafiq olaraq 1 ABŞ dolları üçün 0.786 AZN və 1.050 AZN olmuşdur. 21 dekabr 2015-ci il tarixində Azərbaycan manatı iri valyutalara qarşı daha 47% devalvasiyaya uğradı. İkinci devalvasiyadan sonra Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı Azərbaycan manatının üzən məzənnə dərəcəsinə keçməsinə elan etmişdir.

Cənub Qaz Dəhlizi QSC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər (davamı)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, bütün məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

26. Cari biznes mühiti (davamı)

Azərbaycan iqtisadiyyatı (davamı)

Şirkətin gələcək əməliyyat nəticələrinə, maliyyə vəziyyətinə və biznes perspektivlərinə hazırda müəyyən edilə bilinməyən şəkildə mənfi təsir göstərə biləcək iqtisadi artım, kapitalı əldə etmək imkanı və kapitalın dəyəri ilə bağlı qeyri-müəyyənliklər davam edir. Sonrakı dövrdə xam neftin qiymətində əhəmiyyətli dəyişikliklər müşahidə edildi. Şirkətin rəhbərliyi xam neftin qiymətinin xeyli aşağı düşməsinin Şirkətin gələcək likvidlik vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə mənfi təsir göstərə biləcəyini və neft-qaz aktivləri üzrə dəyersizləşmə ehtiyatının ayrılmasına səbəb ola biləcəyini təxmin edir.

Azərbaycan hökuməti cari iqtisadi çətinliklərə cavab olaraq islahatları sürətləndirmək və iqtisadi sistemi dəstəkləmək planlarını bəyan etmişdir.

Şirkətin rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən dəyişiklikləri izləyir və Şirkətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görür.

Türkiyə iqtisadiyyatı

Türkiyə iqtisadiyyatının ötən illərin iqtisadi göstəriciləri ilə dəqiq təsdiq edilən güclü inkişafı müəyyən dərəcədə Türkiyənin çox asılı olduğu zəifləmiş Avropa bazarlarının təsirinə məruz qalmışdır. Türkiyə hökuməti xarici bazarlarda zəifləməni kompensasiya etmək məqsədilə yerli tələbatı bərpa etmək üçün yeni siyasət və tədbirlər tətbiq etməyə başlamışdır.

Hal-hazırda Qrupun fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün bütün münasib tədbirləri gördüyündən əmin olan rəhbərliyin fikrinə baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Şirkətin nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Təqdim olunan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına həmin qeyri-müəyyənliklərin gələcək aydınlaşdırılması nəticəsində meydana çıxacaq düzəlişlər daxil deyildir. Belə düzəlişlər, mövcud olduğu halda, üzə çıxdığı və qiymətləndirilə bildiyi dövrdə hesabatda daxil ediləcəkdir.

27. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Səhm kapitalında artım

II başa çatandan sonra İN və SOCAR Şirkətin nizamnamə kapitalını 295,900 ABŞ dolları məbləğində artırmışdır.

Beynəlxalq istiqrazların emissiyası

2016-cı ilin mart ayında Şirkət Azərbaycan Respublikası tərəfindən dövlət zəmanəti verilmiş 1 milyard ABŞ dolları həcmində təminatlı beynəlxalq istiqrazlar (Avrobondlar) emissiya etmiş və sövdələşmə İrlandiyanın Fond Birjasında qeydiyyatla alınmışdır. 10 illik Avrobondlar müddətləri bitənə qədər hər il 24 mart və 24 sentyabr tarixlərində altı aylıq ara ilə ödənilməli olan illik 6.875 faiz dərəcəsini daşıyır.